

Gebiedsgericht, integraal maatregelpakket Drenthe

In dit pakket zijn de volgende maatregelpakketten opgenomen, verwerkt en verbeterd:

-> maatregelpakket 1: natuur en stikstof (juli 2023)

-> maatregelpakket 2: water en klimaat (juli 2023)

-> maatregelpakket 3: grond en bedrijven - gebiedsgericht deel (juli 2023)

In dit aangepaste maatregelpakket zijn de volgende door WEcR als positief beoordeelde maatregelen opgenomen:

-	Hydrologische inrichtingsmaatregelen (MRP 2)	9,527 mln	WEcR ronde 1
-	Kwaliteitsverbetering binnen het NNN (MRP 2)	0,8 mln	WEcR ronde 1
-	Onderzoek hydrologie (MRP 2)	1 mln	WEcR ronde 1
-	VHR-inrichting (MRP 2)	0,657 mln	WEcR ronde 1

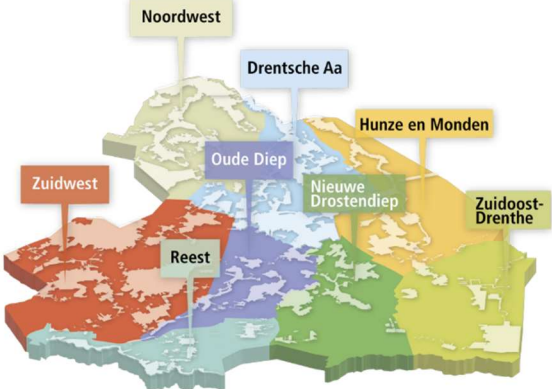
De opmerkingen en verbeteringsuggesties die gemaakt zijn vanuit het tussentijds beeld, de Ecologische Autoriteit en WEcR hebben geleid tot aanpassingen en verbeteringen. Wij hebben de verbeteringsuggesties van het toetsteam en tussentijds beeld dermate vergaand verwerkt dat wij besloten hebben een andere indeling in de pakketten te kiezen om de samenhang tussen de vier initiële pakketten beter aan te kunnen brengen en op doelbereik tot een betere en integralere beoordeling te komen. We hebben gehoor gegeven aan de oproep uit het tussentijdse beeld om aanvullende maatregelen op te nemen omdat deze nodig zijn om verslechtering tegen te gaan. Dat geldt zowel voor de natuuropgave als de wateropgave.

In dit gebiedsgerichte pakket hebben we de maatregelen nu per deelgebied gebiedsgericht uitgewerkt waarin we zowel de maatregelen voor natuur, als water, als het gebiedsgerichte deel van grond en bedrijven is opgenomen. Immers een herinrichtingsmaatregel waar geen budget voor afwaardering van de nog te verwerven/ af te waardenen grond beschikbaar is, kan niet uitgevoerd worden. We wijzen er hierbij op voorhand op dat dit voor een aantal natuur/water maatregelen in de WEcR beoordeling het geval is en zouden hier graag ruimte voor zien om hier als provincie (al dan niet in overleg met LNV) keuzes in te maken om de uitvoerbaarheid te vergroten.

De reeds door WEcR als **positief beoordeelde** maatregelen zijn in dit maatregelpakket **groen geschreven**.

Gebiedsgericht, integraal maatregelpakket Drenthe

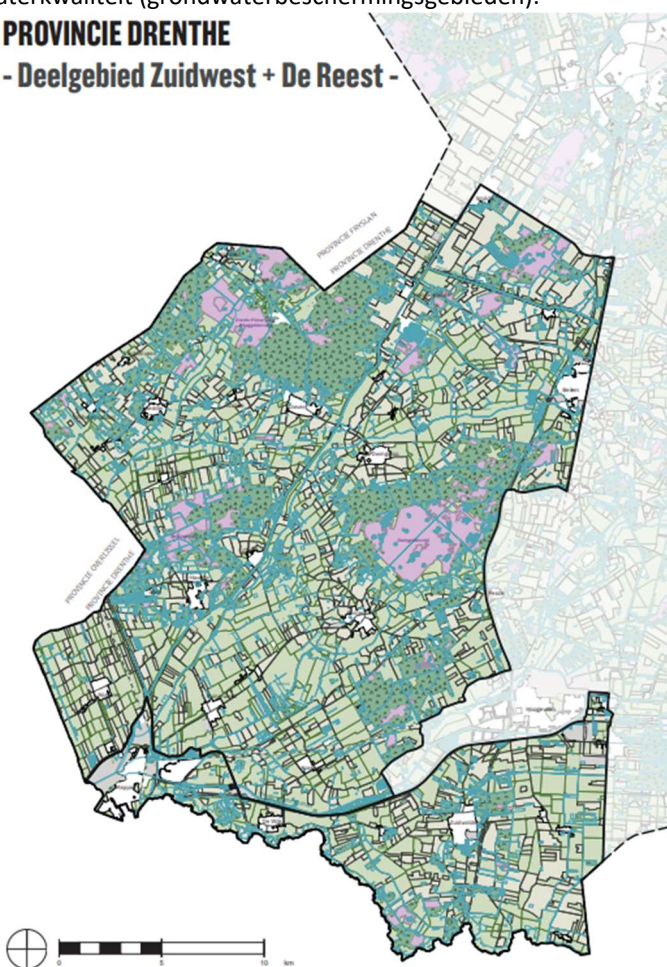
0. Algemene onderdelen

Naam	
Hoofdaanvrager	Provincie Drenthe [redacted] [redacted]@drenthe.nl 0592 [redacted]
Deelnemende partijen	<p><i>Deelnemende partijen, hierbij svp aangeven welke partij(en) budget 'door beschikt' krijgen van de hoofdaanvrager. Oftewel, welk deel van het gevraagde budget de hoofdaanvrager wil toedelen aan andere partijen in het gebied, die de uitvoering realiseren.</i></p> <p>Dit maatregelpakket is samengesteld door de Provincie Drenthe met inhoudelijke input van verschillende gebiedspartijen van de tafels water, natuur, landbouw en gemeenten en Prolander.</p> <p>De uitvoering van maatregelen zal in samenwerking zijn met waterschappen, terreinbeherende organisaties, gemeenten, waterleidingbedrijven, LTO Noord, Drents Agrarisch Jongeren Kontakt, Agrarisch Natuurvereniging Drenthe (AND), adviescommissies en particulieren. Voor de uitvoering zal gebruik worden gemaakt van de capaciteit bij Prolander.</p> <p>De volgende partijen krijgen budget door beschikt van de Provincie om maatregelen uit dit pakket in samenwerking met de provincie of als zelfstandig trekker te realiseren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prolander, als uitvoeringsorganisatie voor de provincie; - Terreinbeherende organisaties (Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten, Het Drentse Landschap); - Waterschappen (Drents-Overijsselse Delta, Vechtstromen, Noorderzijlvest en Hunze&Aa's);
Gebied /locaties	<p><i>Afbakening van het gebied / locatie waarop het maatregelpakket betrekking heeft. Voeg desgewenst een overzichtskaart bij, zo mogelijk in open GIS-formaat.</i></p> <p>De maatregelen gaan over de volgende deelgebieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Noordwest-Drenthe - Drentsche Aa - Oude Diep - De Hunze en Monden - Zuidoost-Drenthe - Nieuwe Drostendiep - De Reest - Zuidwest-Drenthe

Samenvatting	<p>De maatregelen zoals opgenomen in dit pakket richten zich op de volgende acht aspecten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hydrologische inrichtingsmaatregelen; 2. Bescherming grondwater; 3. Behoud van veenbodems; 4. Beekherstel; 5. VHR-inrichting; 6. Kwaliteitsverbetering binnen NNN; 7. Bosuitbreiding; 8. Onderzoek. <p>Dit maatregelenpakket 2024-2026 draagt bij aan alle NPLG-doelen: natuur, stikstof, water en klimaat, en sluit aan bij het principe van water en bodem sturend. In brede zin geeft het pakket invulling aan bescherming van de ondergrond, meer ruimte voor opvang en vasthouden van water, de KRW-opgave, rijke en veerkrachtige natuur en invulling van de bossenstrategie. Waar mogelijk worden meekoppelkansen benut voor energie, recreatie, klimaatadaptatie, vitaliteit platteland en cultuurhistorie.</p>
Kosten en dekking	<p><i>Geef de totale kosten van het maatregelenpakket weer, met daarbij een voorstel voor dekking (uit het Transitiefonds en andere bronnen van Rijk en regio).</i></p> <p>Voor de dekking van deze kosten doen wij een beroep op het Transitiefonds. De benodigde middelen zijn opgenomen in Template data maatregelenpakket provincie.</p>
Bijlagen	<p><i>Geef aan welke bijlagen zijn bijgevoegd. Bijvoorbeeld overzichtskaarten, een kostenonderbouwing of een Plan van aanpak.</i></p> <p>De volgende bijlagen zijn bijgevoegd:</p> <ul style="list-style-type: none"> -bijlage 1: Afwaardering grond en bedrijven -bijlage 2: Dekkingsvoorstel DPLG gebiedsgebonden - bijlage 3: Besluitvorming en participatie

Deelgebied Zuidwest Drenthe

1. Analyse en opgaven

<p>Analyse provinciale/ gebiedsopgaven NPLG-</p>	<p>Zuidwest-Drenthe: In dit deelgebied liggen drie stikstofgevoelige Natura2000-gebieden (Drents Friese Wold (DFW), Holtigerveld (HV) en Dwingelderveld (DW)) en twee kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden (Leggeloo en Havelterberg).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Van de 189 piekbelasters in heel Drenthe liggen er naar schatting meer dan 100 in Zuidwest-Drenthe; - Uit de NDA's blijkt dat de Gunstige Staat van Instandhouding voor de instandhoudingdoelen van de drie Natura2000-gebieden niet gehaald worden. Vermesting, verzuring en verdroging zijn generieke drukfactoren. De gebieden zijn kwetsbaar voor klimaatverandering (met name langdurige droogte). - Vanuit water zijn de beide grondwaterbeschermingsgebieden en reservering van strategische watervoorraden voor de toekomstig drinkwatervoorziening belangrijke opgaven. Deze opgaven hebben te maken met zowel waterkwantiteit (grondwateronttrekking) als waterkwaliteit (grondwaterbeschermingsgebieden). <p>PROVINCIE DRENTHÉ - Deelgebied Zuidwest + De Reest -</p>
<p>Eventueel ontbrekende informatie</p>	<p><i>Beschrijf of en zo ja welke informatie over de analyse/opgaven nog ontbreekt om tot uitvoering van het maatregelenpakket over te kunnen gaan. Geef in het geval van ontbrekende informatie bij onderdeel 5 aan welke stappen gezet worden om alsnog over deze ontbrekende informatie te kunnen beschikken.</i></p> <p>n.v.t.</p>

<p>Eventuele wijzigingen ten opzichte van gebiedsprogramma</p>	<p><i>Beschrijf, als aan de orde, of de opgave, doelen en maatregelen in het gebied/de provincie gewijzigd zijn ten opzichte van het (concept) gebiedsprogramma.</i></p> <p>n.v.t.</p>
<p>Meekoppelkansen en -doelen</p>	<p><i>Beschrijf de opgaven of doelen in het gebied die, naast de doelen van het NPLG, met het uit te voeren maatregelpakket ook gerealiseerd gaan worden en die daarmee onderdeel zijn van de uitvoering van het maatregelpakket.</i></p> <p>Het maatregelpakket levert ook een bijdrage aan biodiversiteit, landschapskwaliteit, vitale bodems voor landbouw en natuur, grondwaterkwaliteit en een bijdrage aan klimaatadaptatie. De kwantitatieve effecten doelbereik zijn niet berekend.</p>

2. Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten

<p>Maatregelen, instrumenten en output</p>	<p><i>Beschrijf de maatregelen en instrumenten die onderdeel zijn van het maatregelenpakket (1-3 zinnen per maatregel en instrument). Voeg desgewenst aanvullende notities toe en/of verwijst waar relevant naar het gebiedsprogramma.</i></p> <p>Zuidwest-Drenthe: <i>Maatregelen uit het juli 2023-pakket die WEER als positief heeft beoordeeld</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hydrologische buffer op landbouwperceel grenzend aan het Hijkerfeld om de grondwatercondities in dit gebied beter op peil te houden. Buiten de Natura2000-gebieden is dit het grootste heidegebied van Drenthe met een hoge natuurkwaliteit. Landbouwgebruik zal niet meer mogelijk zijn. Het gaat om afwaardering categorie 5 van 85% (zie toelichting afwaardering bijlage 1). Het afwaarderen van grond is essentieel om de maatregel uit te kunnen voeren. Wanneer het financiële verschil tussen verschillende functies van grond niet overbrugd kan worden, kan de maatregel niet uitgevoerd worden. - Onderzoek voor de Beilerstroom/Dwingelderstroom en Ruiner Aa naar het effect van wateronttrekking op Natura2000-gebied Dwingelderveld; - Onderzoek naar de afwatering van het ecoduct over de snelweg A28 ten behoeve van beter functioneren van de ecologische verbinding met het Dwingelderveld; - Onderzoek om de impact van grondwateronttrekking voor beregening op de essen op de grondwaterstanden in Natura2000-gebieden in beeld te brengen, met specifiek aandacht voor cumulatie van beregeningsputten en detailontwatering; - Aanleg van drie vispassages in de beken Wold Aa en Oude Vaart. <p><i>Overige maatregelen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek naar hoe de aanwezigheid van de wolf het gedrag en terreingebruik van voor natuurbeheer ingezette grote grazers (vee, paarden) beïnvloedt en hoe dit doorwerkt op de natuurkwaliteit en VHR-doelen van de natuurterreinen. - Verkenning perspectief kwetsbare Grondwaterbeschermingsgebieden Havelterberg, Leggeloo (<i>uitwerking is beschreven in deelgebied Zuid-Oost</i>) - Herinrichting beekstelsysteem Oude Vaart met aanleg van natuurvriendelijke oevers over lengte van 13 km (waarvan de helft tussen kades), het aanleggen van 13 vispassages, het afvlakken piekafvoer door aangepast peilbeheer en hermeanderen of verkleinen profiel over een lengte van 7 km. - Herinrichting beek Wold Aa door aanleg natuurvriendelijke oevers tussen kades over lengte van 4 km <u>buiten</u> het waterlichaam en profielaanpassing door kade verleggen: 3 km. De aanleg van een bypass bij de Koekoek in de benedenloop (2 km). Afvlakken piekafvoeren door aanpassen inrichting langs hele traject (o.a. bypasses, knijpstuwen en berging)
<p>Doelbereik maatregelenpakket en in verhouding tot het gebiedsprogramma</p>	<p>De hydrologische onderzoeken geven meer inzicht in de hydrologische relatie tussen optredende verdroging in de Natura2000-gebieden en de genoemde activiteiten in de omgeving. Dit inzicht is noodzakelijk om gerichte natuurherstelmaatregelen te kunnen nemen. Daarmee kan een belangrijk knelpunt uit de NDA's voor deze Natura2000-gebieden worden verminderd. Hoe groot de bijdrage van mogelijke maatregelen is aan het doelbereik is op voorhand niet te bepalen.</p> <p>Hydrologische maatregelen (op landbouwgrond buiten het NNN) zijn noodzakelijke om de hoge VHR-waardige natuurkwaliteit van het NNN-gebied Hijkerfeld te behouden. Dit heidegebied is een belangrijke stapsteen voor de uitwisseling van aan heidegebonden soorten tussen de Natura2000-gebieden in Zuidwest-Drenthe, en</p>

	<p>daarmee essentieel voor uitwisseling van genen voor behoud van vitale populaties die klimaatverandering kunnen weerstaan.</p> <p>Onderzoek naar de wolf levert inzichten op voor aangepast begrazingsbeheer door vee. Begrazing door vee/paarden in de Natura2000-gebieden is een belangrijk onderdeel van het beheer om de negatieve effecten van een overmaat aan stikstofdepositie te beperken. Inzicht in veranderende begrazingspatronen in de drie Natura-2000 gebieden onder invloed van de wolf geeft de beheerder handvatten om hierop te anticiperen, bijvoorbeeld door een andere inzet van de gescheperde schaapskuddes of inzet van andere (aanvullende) beheermaatregelen.</p> <p>De watermaatregelen voor de Oude vaart en Wold Aa zijn belangrijk om de KRW doelen te behalen. De KRW beoogt onder meer de bescherming en verbetering van aquatische ecosystemen en duurzaam gebruik van water. Oppervlaktewateren moeten daarom een goede ecologische toestand (GEP) bereiken.</p>
<p>Sociaaleconomische en neveneffecten</p>	<p><i>Beschrijf, indien aan de orde, de sociaaleconomische effecten en andere neveneffecten (bijvoorbeeld toekomst landbouw, leefbaarheid, milieu, leefomgeving) van het maatregelpakket. Maak hierbij de positieve en negatieve neveneffecten (afwentelrisico's) expliciet¹.</i></p> <p>Door het maatregelpakket krijgt de landbouw op een aantal plekken te maken met beperkingen aan de beregening van landbouwgewassen. Dit kan worden opgevangen door andere gewassen te verbouwen. Ook en zal een deel van de landbouwgrond natter worden, en zullen boeren hun bedrijfsvoering moeten aanpassen in de richting van natuur inclusieve landbouw. De sociaaleconomische effecten hiervan kunnen beperkt blijven als boeren een redelijke compensatie ontvangen, zowel in termen van afwaardering van de grond als een beloning voor ecosysteemdiensten.</p>
<p>Onderbouwing keuze</p>	<p><i>Onderbouw de keuze voor de maatregelen en instrumenten om tot het gestelde NPLG-doelbereik te komen. Maak hierbij, waar mogelijk, gebruik van de beleidstheorie in het gebiedsprogramma, toetsadviezen van de Ecologische Autoriteit, de sociaal economische impact analyse e/o andere onderzoeken en adviezen zoals een eventuele milieueffectrapportage.</i></p> <p><i>Geef, als relevant, weer welke alternatieve maatregelen en instrumenten zijn afgewogen en op welke gronden deze zijn afgefallen (bijvoorbeeld effectiviteit, doelmatigheid, legitimiteit en/of draagvlak).</i></p> <p>De urgentie voor grondwaterbescherming in Drenthe is hoog. De drinkwaterwinningen worden bedreigd door landbouwkundige belasting en verontreinigingen vanuit (voormalige) industrie. De meest urgente winningen wat betreft bedreigingen en risico's zijn Valtherbos-Noordbargeres, Leggeloo, Gasselte en Havelterberg.</p> <p>Uit het verdrogingsmeetnet voor de Natura2000-gebieden is gebleken dat ondanks uitgevoerde interne hydrologische herstelmaatregelen de verdroging van de Natura2000-gebieden nog onvoldoende is afgenomen. De NDA's bevestigen dat verdroging een knelpunt is voor het behalen van de instandhoudingsdoelen. Aanvullende onderzoeken zijn noodzakelijk om de effecten van potentiële maatregelen buiten de Natura2000-gebieden voor de natuurdoelen, maar ook andere functies in het landelijke gebied in beeld te brengen. Meer inzicht is noodzakelijk om</p>

¹ Beheersing van de negatieve neveneffecten kan bij 4 - onderdeel 'risico's en beheersmaatregelen' worden weergegeven.

	de goede keuzes te kunnen maken. De wolf is een nieuwkomer in de natuur. Meer kennis is nodig wat de aanwezigheid van deze soort vraagt aan aanpassingen in het natuurbeheer. Het Hijkerveld is het grootste Drentse heidegebied buiten de Natura2000-gebied. Door zijn centrale ligging vervult het gebied een sleutelrol in de uitwisseling tussen gebieden. Daarmee is het belangrijk dat de hydrologische condities in dit gebied in orde zijn.
--	---

Deelgebied Reest

1. Analyse en opgaven

Analyse provinciale/ gebiedsopgaven NPLG	<p>Reest: Het Reestdal is een cultuurhistorisch gaaf beekdal dat nagenoeg geheel is aangewezen als NNN. De kwaliteit van de natuurwaarden is vergelijkbaar met de Drentsche Aa. Het Hollandscheveld in Reest behoort tot de oudste bebossing op veengrond van Drenthe. In dit deelgebied liggen geen Natura2000-gebieden</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het gebied heeft hoge potenties om invulling te geven aan de VHR-opgave en behoud van veenbodems in de beekdalen. - Uitbreiding bosoppervlakte omgeving Hollandsche Veld is nodig ten behoeve van klimaatopgave (vastlegging CO₂) en behoud veenbodems.
Eventueel ontbrekende informatie	<p><i>Beschrijf of en zo ja welke informatie over de analyse/opgaven nog ontbreekt om tot uitvoering van het maatregelpakket over te kunnen gaan. Geef in het geval van ontbrekende informatie bij onderdeel 5 aan welke stappen gezet worden om alsnog over deze ontbrekende informatie te kunnen beschikken.</i></p> <p>N.v.t.</p>
Eventuele wijzigingen ten opzichte van gebiedsprogramma	<p><i>Beschrijf, als aan de orde, of de opgave, doelen en maatregelen in het gebied/de provincie gewijzigd zijn ten opzichte van het (concept) gebiedsprogramma.</i></p> <p>Onderzoek naar de invloed van de Reestvervangende leiding op de hydrologie van het beekdal is als nieuwe maatregel toegevoegd.</p>
Meekoppelkansen en -doelen	<p><i>Beschrijf de opgaven of doelen in het gebied die, naast de doelen van het NPLG, met het uit te voeren maatregelpakket ook gerealiseerd gaan worden en die daarmee onderdeel zijn van de uitvoering van het maatregelpakket.</i></p> <p>Het maatregelpakket levert ook een bijdrage aan biodiversiteit, landschapskwaliteit, vitale bodems voor landbouw en natuur, grondwaterkwaliteit en een bijdrage aan klimaatadaptatie. De kwantitatieve effecten doelbereik zijn niet berekend.</p>

2. Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten

Maatregelen, instrumenten en output	<p><i>Beschrijf de maatregelen en instrumenten die onderdeel zijn van het maatregelpakket (1-3 zinnen per maatregel en instrument). Voeg desgewenst aanvullende notities toe en/of verwijs waar relevant naar het gebiedsprogramma.</i></p> <p>De Reest: <i>Overige maatregelen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Opstellen van een GGOR-analyse van de benedenloop van de Reest; - Realisatie van 60 tot 80 hectare aanleg van nieuw bos. Het gaat hier om het omvormen van landbouwgrond naar bos, dus veranderend landgebruik.
-------------------------------------	---

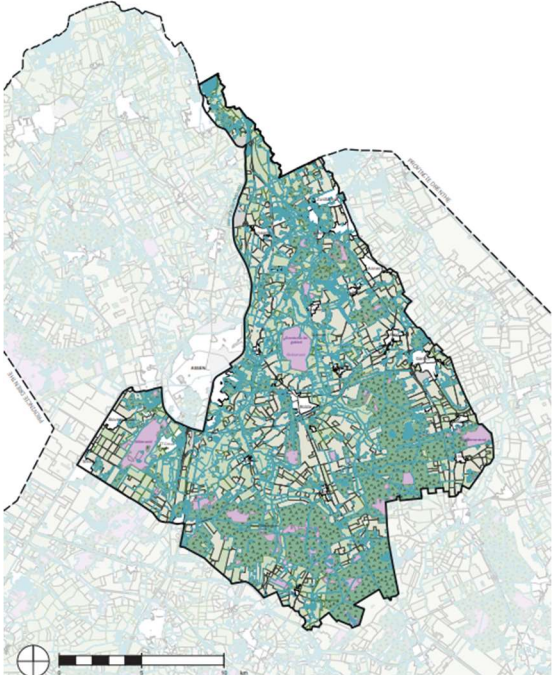

	<p>Om het financieel waardeverschil dat hier ontstaat te overbruggen, is het noodzakelijk om deze 60 tot 80 hectare af te waarderen met 85% (zie toelichting afwaardering bijlage 1);</p>
<p>Doelbereik maatregelpakket en in verhouding tot het gebiedsprogramma</p>	<p>De Reest: De hydrologische onderzoeken voor de Reest leiden tot potentiële maatregelen om de hydrologie van het Reestdal te verbeteren. Dit draagt bij aan behoud van veenbodems en natuurkwaliteit in het beekdal.</p> <p>Met uitbreiding van het bosareaal wordt invulling gegeven aan de Drentse Bomen en Bossenstrategie. In totaal gaat het om 60 tot 80 ha. Voor al deze locaties geldt dat bestaande bossen hiermee vergroot worden, waardoor het bosklimaat op deze locaties versterkt wordt. Bosuitbreiding draagt bij aan de klimaatdoelen (extra vastleggen van CO₂). Voor de locatie Hollandsche Veld wordt bosuitbreiding daarbij gecombineerd met behoud van veenrestanten in de ondergrond.</p>
<p>Sociaaleconomische en neveneffecten</p>	<p><i>Beschrijf, indien aan de orde, de sociaaleconomische effecten en andere neveneffecten (bijvoorbeeld toekomst landbouw, leefbaarheid, milieu, leefomgeving) van het maatregelpakket. Maak hierbij de positieve en negatieve neveneffecten (afwentelrisico's) expliciet¹.</i></p> <p>Een verbeterde hydrologie van het beekdal door de herstelmaatregelen die zullen volgen op het hydrologisch onderzoek kan eventueel bijdragen aan verminderde droogtegevoeligheid van aangrenzende landbouwgronden, en daarmee de landbouw positief beïnvloeden.</p> <p>De uitbreiding van het bosareaal heeft een beperkte negatieve impact op de omvang van het landbouwareaal. Overigens is dit een opgave die voorkomt uit bestaande opgaven zoals het Natuurpact en de Drentse Bomen- en Bossenstrategie. Er wordt naar gestreefd om het bosareaal in te richten op gronden die al in het bezit van de Provincie zijn of door boeren te compenseren met ruilgronden. Sociaaleconomische effecten voor de landbouw zijn op die manier verwaarloosbaar. Door de bossen open te stellen voor publiek wordt de leefbaarheid vanwege meer recreatiemogelijkheden vergroot.</p>
<p>Onderbouwing keuze</p>	<p><i>Onderbouw de keuze voor de maatregelen en instrumenten om tot het gestelde NPLG-doelbereik te komen. Maak hierbij, waar mogelijk, gebruik van de beleidstheorie in het gebiedsprogramma, toetsadviezen van de Ecologische Autoriteit, de sociaal economische impact analyse e/o andere onderzoeken en adviezen zoals een eventuele milieueffectrapportage.</i></p> <p><i>Geef, als relevant, weer welke alternatieve maatregelen en instrumenten zijn afgewogen en op welke gronden deze zijn afgefallen (bijvoorbeeld effectiviteit, doelmatigheid, legitimiteit en/of draagvlak).</i></p> <p>Het beekdal van de Reest behoort, naast het Drentsche Aa gebied, vanuit cultuurhistorisch- en natuurperspectief, tot de best bewaarde beekdalen van Nederland. Verdere optimalisatie van de hydrologie draagt bij aan het behoud. Het bosgebied rondom Hollandsche Veld in Reest behoort tot de oudste bossen van Drenthe. Tot 1900 besloeg het bosgebied een veel groter areaal. Vanuit dit historische perspectief, plus het gegeven dat bosontwikkeling past bij CO₂-vastlegging en behoud veenbodems, maakt dat dit gebied hoog scoort als locatie voor bosuitbreiding.</p>

Deelgebied Drentsche Aa

1. Analyse en opgaven

<p>Analyse provinciale/ gebiedsopgaven NPLG</p>	<p>Drentsche Aa: In dit deelgebied liggen vier stikstofgevoelige Natura2000-gebieden (Drentsche Aa, Witterveld, Drouwenerzand, Elperstroom). In de benedenloop van de Aa ligt bij De Punt een innamepunt voor de drinkwaterwinning. Waterkwaliteit van de beken is een belangrijk aandachtspunt in verband met drinkwaterbereiding vanuit oppervlaktewater.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uit de natuurdoelanalyses (NDA's) blijkt dat vermessing, verdroging en veranderende overstromingsdynamiek drukfactoren zijn in de beekdalen. Zomerinundaties zijn voor een aantal habitattypen ongewenst vanwege onvoldoende waterkwaliteit. Op de flanken is ook verzuring een knelpunt. Versnelde successie, de noodzaak om te intensief te beheren (te vaak maaien, te intensief begrazen) om de gevolgen van vermessing doorstikstof depositie tegen te gaan en versnippering van het leefgebied van een aantal soorten zijn andere drukfactoren. Voor het hoogveengebied Witterveld zijn vermessing en verdroging, wat resulteert in vergrassing, belangrijke drukfactoren. - Grote delen van de Drentsche Aa zijn gelegen binnen NNN of Natura-2000, maar een aantal cruciale delen niet (Ekehaar, Grolloërdiep, Westerdiep). Tegelijkertijd liggen hier KRW-opgaven. Doordat niet het hele beekdal binnen natuurgebied gelegen is, functioneert het watersysteem niet goed en is dit een opgave. Het bovenstrooms vasthouden van water om pieken te dempen is vanuit zowel natuur als water een belangrijke opgave. - In de Drentsche Aa ligt een waterkwaliteitsopgave in verband drinkwaterwinning uit oppervlaktewater. <p style="text-align: center;">PROVINCIE DRENTHE - Deelgebied Drentsche Aa -</p>
<p>Eventueel ontbrekende informatie</p>	<p><i>Beschrijf of en zo ja welke informatie over de analyse/opgaven nog ontbreekt om tot uitvoering van het maatregelpakket over te kunnen gaan. Geef in het geval van ontbrekende informatie bij onderdeel 5 aan welke stappen gezet worden om alsnog over deze ontbrekende informatie te kunnen beschikken.</i></p>

	n.v.t.
Eventuele wijzigingen ten opzichte van gebiedsprogramma	<p><i>Beschrijf, als aan de orde, of de opgave, doelen en maatregelen in het gebied/de provincie gewijzigd zijn ten opzichte van het (concept) gebiedsprogramma.</i></p> <p>Maatregelen in het kader van de drinkwaterfunctie van de Drentsche Aa. Het gehele stroomgebied bestaat uit 7 vanggebieden. In één van die vanggebieden zijn de afgelopen 6 jaar maatregelen uitgevoerd. Voorstel bestaat op hoofdlijnen uit het versterken van deze maatregelen door de voedingsbodem voor innovatie te versterken via o.a. cofinanciering van bijvoorbeeld machines en maatregelen en het uitrollen van deze maatregelen van 1 naar de overige 6 vanggebieden.</p>
Meekoppelkansen en -doelen	<p><i>Beschrijf de opgaven of doelen in het gebied die, naast de doelen van het NPLG, met het uit te voeren maatregelpakket ook gerealiseerd gaan worden en die daarmee onderdeel zijn van de uitvoering van het maatregelpakket.</i></p> <p>Het maatregelpakket levert ook een bijdrage aan biodiversiteit, landschapskwaliteit, vitale bodems voor landbouw en natuur, grondwaterkwaliteit en een bijdrage aan klimaatadaptatie. De kwantitatieve effecten doelbereik zijn niet berekend.</p>

2. Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten

Maatregelen, instrumenten en output	<p><i>Beschrijf de maatregelen en instrumenten die onderdeel zijn van het maatregelpakket (1-3 zinnen per maatregel en instrument). Voeg desgewenst aanvullende notities toe en/of verwijs waar relevant naar het gebiedsprogramma.</i></p> <p>Drentsche Aa Maatregelen uit het juli 2023-pakket die WECR als positief heeft beoordeeld</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hydrologische onderzoeken voor het Rolderdiep en het Witterveld naar de mogelijkheden van realisatie waterbuffers en beekwaterkwaliteitsverbetering. <p><i>Overige maatregelen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Beek(dal)herstel Amerdiep door herstel van 2,5 km gekanaliseerde beekloop naar een natuurlijke beek, verwijderen van 2 vismigratieknelpunten, herinrichting voor natuur van 150 ha beekdal, verminderen van verdroging van Natura 2000 habitats, en tijdelijk vasthouden (90.000 m3) van piekafvoeren, en daarmee ook beperken van inundaties op hiervoor gevoelige Natura 2000 habitat typen benedenstrooms. Bij herinrichting van natuur van 150 hectare beekdal is sprake van afwaardering. De hectares worden volledig ingericht als natuur, waardoor sprake is van categorie 5 afwaardering met 85% (zie toelichting afwaardering bijlage 1). - Dempen paralleleiding. Voor de bovenloop van het Amerdiep wordt momenteel door het waterschap een inrichtingsplan opgesteld. De gekanaliseerde paralleleiding langs het stroomafwaartse deel van het Amerdiep (onderdeel Natura 2000-gebied) is daardoor niet meer nodig. Deze kan over een lengte van 2 kilometer worden gedempt. Deze maatregel is geen onderdeel van het plan voor de bovenloop en komt daarom geheel ten laste van het transitiefonds. - Herinrichting Holmers/Halkenbroek. Bovenstrooms van het in te richten deel van het Amerdiep ligt deze slenk Holmers/Halkenbroek (NNN-gebied). Waar deze uitkomt in het beekdal ligt een hoge kade met stuw. Deze wordt verwijderd en de slenk ingericht als een kilometerslange natte
-------------------------------------	---

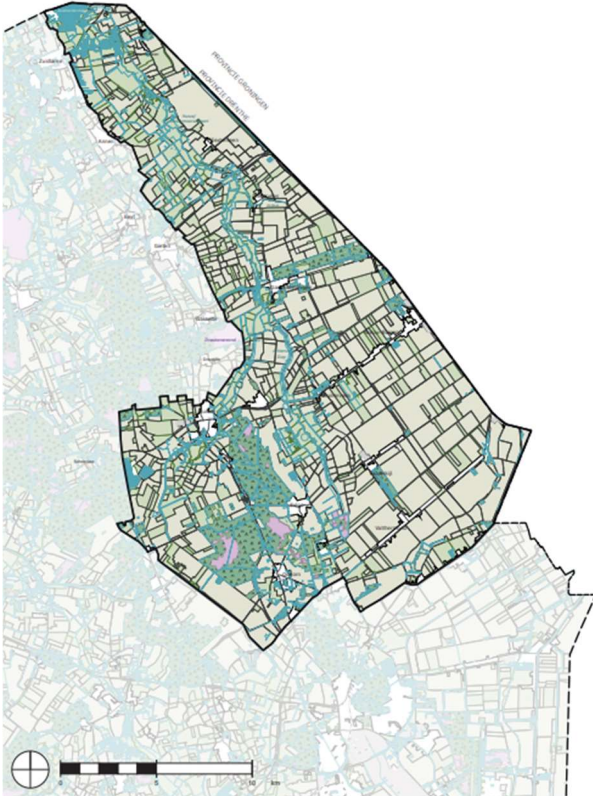
	<p>landschapsgradiënt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dempen parallelleiding Rolderdiep. In het noordelijke deel van het Rolderdiep is in het verleden een parallelleiding naast de meanderende beek aangelegd. Deze heeft een sterk drainerend effect. Deze parallelleiding (lengte 2 km) wordt gedempt. De maatregelen worden in samenhang met de KRW-opgave uitgevoerd (zie hierboven). - Reductie emissie gewasbeschermingsmiddelen stroomgebied Drentsche Aa. Deze maatregel bestaat uit een aantal submaatregelen: <ul style="list-style-type: none"> o Opstellen landbouwvisie met daarin een inventarisatie perspectief bestaande agrarische bedrijven o Verder ontwikkelen en uitrollen gerobotiseerd onkruidbeheer om percelemissie te beperken o Verder ontwikkelen en uitrollen biologische reiniging veldspuiten op erf om erfafspoeling te beperken + stroomlijnen procedures bestuursorganen; Advies en ondersteuning: bedrijfsbodem en waterplannen /risico-kaart percelemissie via grondradar/ bewustwording Drentsche Aa als bron voor drinkwater algemeen. - Realisatie 60 ha bos in de omgeving van Oudemolen en de boswachterijen Hooghalen en Gieten-Borger. Deze 60 hectare dient afgewaardeerd te worden, omvormen naar bos betekent categorie 5 met 85% afwaardering (zie toelichting afwaardering bijlage 1).
<p>Doelbereik maatregelpakket en in verhouding tot het gebiedsprogramma</p>	<p>Met de hermeandering van 2,5 km voor het Amerdiep en ook 2,5 km voor het Rolderdiep wordt invulling gegeven aan doelen vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW), WB21, NNN en Natura2000. Invulling van de ontbrekende schakels in het beekdal en verwijderen van genoemde parallelleidingen langs de beek betekent dat een robuust beekdal ontstaat. De hydrologie van de beek en aangrenzende beekdalgronden kan daarmee beter afgestemd wordt op de Natura 2000-doelen en leidt tot minder verdroging voor natuur. Ook de landbouw op de hogere gronden profiteert hiervan. Tevens kunnen in deze ontbrekende schakels de beken weer hermeanderen (in totaal 5 km), wat een belangrijke bijdrage levert aan de KRW-doelen voor de Drentsche Aa.</p> <p>Maatregelen in de Holmers-Halkenbroek leiden ertoe dat hier water langer vastgehouden wordt en geleidelijker afstroomt richting de beek. Dit leidt tot minder verdroging in het beekdal en verkleint de kans op het optreden van piekafvoeren (beide zijn in de NDA voor de Drentsche Aa benoemd als knelpunt). Dit is gunstig voor de hier aanwezige instandhoudingdoelen. Daarbij ontstaat ter plaatse een enkele kilometer lange, geleidelijk aflopende landschapsgradiënt. Dergelijke overgangen in het landschap zijn een hotspot voor biodiversiteit.</p> <p>Reductie emissies gewasbeschermingsmiddelen. Doel is de emissie gewasbeschermingsmiddelen (GBM) vanuit de landbouw te beperken tot max. 1 overschrijding per jaar bij het innamepunt van de drinkwaterwinning.</p> <p>Met uitbreiding van het bosareaal wordt invulling gegeven aan de Drentse Bomen- en Bossenstrategie. Bosuitbreiding draagt bij aan de klimaatdoelen (extra vastleggen van CO₂). In totaal gaat het om circa 30 ha. Voor deze locaties geldt dat bestaande bosgebieden hiermee vergroot worden, waardoor het bosklimaat op deze locaties versterkt wordt. De ontwikkeling van bos op deze locaties sluit aan bij de landschapsvisie voor de Drentsche Aa.</p>

<p>Sociaaleconomische en neveneffecten</p>	<p><i>Beschrijf, indien aan de orde, de sociaaleconomische effecten en andere neveneffecten (bijvoorbeeld toekomst landbouw, leefbaarheid, milieu, leefomgeving) van het maatregelpakket. Maak hierbij de positieve en negatieve neveneffecten (afwentelrisico's) expliciet¹.</i></p> <p>De maatregelen dragen in belangrijke mate bij aan de KRW-doelen, de Natura2000-instandhoudingsdoelen voor de Drentsche Aa en de opgave voor extra bosaanleg uit de Drentse Bomen- en Bossenstrategie. Het bereiken van deze doelen verhoogt de kwaliteit van de leefomgeving. Daarnaast levert schoner drinkwater een positieve bijdrage aan de gezondheid van de inwoners.</p> <p>Wat betreft de landbouw kan het volgende worden opgemerkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een verbeterde hydrologie van het beekdal kan eventueel bijdragen aan verminderde droogtegevoeligheid van aangrenzende landbouwgronden, en daarmee de landbouw positief beïnvloeden. - De uitbreiding van het bosareaal heeft een beperkte negatieve impact op de omvang van het landbouwareaal. Het bosareaal wordt uitgebreid op eigendom van eigenaren die aangegeven hieraan vrijwillig mee te willen werken. Hiervoor wordt een afwaardering van de gronden uitbetaald. Sociaaleconomische effecten voor de landbouw zijn op die manier verwaarloosbaar. Door de bossen open te stellen voor publiek wordt de leefbaarheid vanwege meer recreatiemogelijkheden vergroot.
<p>Onderbouwing keuze</p>	<p><i>Onderbouw de keuze voor de maatregelen en instrumenten om tot het gestelde NPLG-doelbereik te komen. Maak hierbij, waar mogelijk, gebruik van de beleidstheorie in het gebiedsprogramma, toetsadviezen van de Ecologische Autoriteit, de sociaal economische impact analyse e/o andere onderzoeken en adviezen zoals een eventuele milieueffectrapportage.</i></p> <p><i>Geef, als relevant, weer welke alternatieve maatregelen en instrumenten zijn afgewogen en op welke gronden deze zijn afgefallen (bijvoorbeeld effectiviteit, doelmatigheid, legitimiteit en/of draagvlak).</i></p> <p>Waterbedrijf Groningen heeft te maken met een stijgende drinkwatervraag en een groeiende inspanning om drinkwater van voldoende kwaliteit te kunnen leveren. Waterbedrijf Groningen verwacht dat de beschikbaarheid van oppervlaktewater uit de Drentsche Aa vanwege klimaatverandering zal afnemen, terwijl de vraag naar drinkwater stijgt en de beschikbare bronnen beperkt zijn. Er zijn zorgen over de ontwikkeling van zowel de waterkwantiteit als de waterkwaliteit van de Drentsche Aa in relatie tot de oppervlaktewaterwinning. De zorg is daarnaast dat de veranderingen in afvoerpatronen bij hevige piekbuien tot een toename van het aantal normoverschrijdingen van milieuvreemde stoffen, waaronder ook gewasbeschermingsmiddelen (GBM), zullen leiden.</p> <p>Het beekdal van de Drentsche Aa is in het verleden grotendeels begrensd als NNN-gebied, echter niet in zijn geheel. De aanwijzing als Natura2000-gebied is beperkter dan de NNN-begrenzing. Op enkele locaties zijn daarmee lage gronden in de beekdalen geen onderdeel van de afspraken in het Natuurpact. Deze delen beperken echter een optimaal peilbeheer voor de betreffende beek, en vormen een knelpunt om het principe bodem- en water sturend toe te kunnen passen. Door deze maatregel kunnen ook voor versnelde waterafvoer gegraven parallelleidingen langs de beek verwijderd worden.</p> <p>Voor het Natura2000-gebied Witterveld is in 2022 een LESA studie opgesteld. Deze heeft inzicht gegeven in de interne en externe oorzaken van verdroging en te nemen herstelmaatregelen. Rijksvastgoedbedrijf (beheerder van het Witterveld) gaat komende jaren aan de slag met de interne maatregelen. Duidelijk is dat ook buiten het hoogveengebied maatregelen nodig zijn in de vorm van bufferzones.</p>

	<p>De Drentsche Aa geldt als best bewaarde cultuurhistorisch beekdal van Nederland. Landschapswaarden zijn dan ook een belangrijk. In het verleden is een landschapsvisie voor de Drentsche Aa opgesteld om de landschapswaarden te borgen. De locaties die in beeld zijn voor de ontwikkeling van bos sluiten aan bij deze landschapsvisie.</p>
--	--

Deelgebied Hunze en Monden

1. Analyse en opgaven

Analyse provinciale/ gebiedsopgaven NPLG	<p>De Hunze en Monden</p> <p>De Hunze en Monden kenmerkt zich door enerzijds de Hondsrug met een scherpe overgang naar het beekdal van de Hunze en anderzijds de Veenkoloniën (grensoverschrijdend met de provincie Groningen). De Hunze mondt uit in het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeer. Bij Gasselte ligt één van de vier meest kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden. In de Veenkoloniën liggen grote oppervlaktes veen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De opgave voor de Hunze bestaat uit het aan elkaar koppelen van de natuurgebieden om te komen tot een afronding van een robuust water- en natuursysteem. - De opgave voor de grondwaterbeschermingsgebieden is de uitspoeling van nitraat (50 mg/l) en gewasbeschermingsmiddelen (0,1 ug/l) te reduceren. - Een betere benutting van de kweldruk vanuit de Hondsrug versterkt de natuurkwaliteit in zowel het Natura2000-gebied Drentsche Aa-gebied (westelijk van de Hondsrug) als het beekdal van de Hunze (ten oosten van de Hondsrug) - In de Veenkoloniën speelt een klimaatopgave met veenoxidatie en vragen waterkwantiteit en -kwaliteit aandacht. <p>PROVINCIE DRENTHE - Deelgebied De Hunze en Monden -</p>
Eventueel ontbrekende informatie	<p><i>Beschrijf of en zo ja welke informatie over de analyse/opgaven nog ontbreekt om tot uitvoering van het maatregelpakket over te kunnen gaan. Geef in het geval van ontbrekende informatie bij onderdeel 5 aan welke stappen gezet worden om alsnog over deze ontbrekende informatie te kunnen beschikken.</i></p> <p>n.v.t.</p>

Eventuele wijzigingen ten opzichte van gebiedsprogramma	<i>Beschrijf, als aan de orde, of de opgave, doelen en maatregelen in het gebied/de provincie gewijzigd zijn ten opzichte van het (concept) gebiedsprogramma.</i> n.v.t.
Meekoppelkansen en -doelen	<i>Beschrijf de opgaven of doelen in het gebied die, naast de doelen van het NPLG, met het uit te voeren maatregelpakket ook gerealiseerd gaan worden en die daarmee onderdeel zijn van de uitvoering van het maatregelpakket.</i> Het maatregelpakket levert ook een bijdrage aan biodiversiteit, landschapskwaliteit, vitale bodems voor landbouw en natuur, grondwaterkwaliteit en een bijdrage aan klimaatadaptatie. De kwantitatieve effecten doelbereik zijn niet berekend.

2. Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten

Maatregelen, instrumenten en output	<p><i>Beschrijf de maatregelen en instrumenten die onderdeel zijn van het maatregelpakket (1-3 zinnen per maatregel en instrument). Voeg desgewenst aanvullende notities toe en/of verwijs waar relevant naar het gebiedsprogramma.</i></p> <p>De Hunze en Monden</p> <p>Maatregelen uit het juli 2023-pakket die WECR als positief heeft beoordeeld</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek naar manieren om de CO₂-uitstoot door veenoxidatie in het hunzedal te verminderen. <p><i>Overige maatregelen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Realisatie gradiënt: Aan de zuidoostzijde van het Zuidlaardermeer is sprake van een abrupte hydrologische overgang van de oeverzones naar aangrenzende landbouwpercelen. Hier komen gronden vrij voor de omvorming naar natuur (cat. 5; afwaardering 85%) waarmee hier het beekdal van de Hunze wordt afgerond. Daardoor kan een geleidelijke (hydrologische) gradiënt worden gerealiseerd vanaf de Hunze naar het Zuidlaardermeer. - Aanleg van een moeraszone en inrichting vochtige hooilanden in de omgeving Wolfsbarge, aan de zuidoostzijde van het N2000-gebied Zuidlaardermeer (50 ha). Door deze maatregel komt er ook meer ruimte voor natuur en water (waterberging ca 400.000 m³). Herinrichting volgens richtlijnen KRW waardoor een betere uitwisseling van water plaatsvindt en ook de zuiverende werking van de helofyten wordt geactiveerd met als resultaat een verbeterde waterkwaliteit en ook paai- en opgroeigebied voor vissen. - Herstel beek Bronnegermaden door het opheffen van 4 vismigratieknelpunten en het realiseren van 3,3 km meanderende beek. Daarnaast kan er na inrichting circa 100.000m³ water in piekafvoermomenten worden vastgehouden. Structureel kan de oppervlaktewaterstand en grondwaterstand in het beekdal worden verhoogd waardoor meer kwelwater tot aan het maaiveld kan komen en wordt circa 240 ha beekdal voor de NNN ingericht. - Met herstel beek Zoerse Landen' ook wel bekend onder de werktitel Boermastreek wordt ca 2,5 km meanderende beek gerealiseerd en worden 2 vismigratieknelpunten opgeheven. Daarnaast kan er na inrichting circa 15.000 m³ water in piekafvoermomenten worden vastgehouden. De oppervlaktewaterstand en grondwaterstand kunnen in het beekdal worden
-------------------------------------	---

	<p>verhoogd en wordt circa 35 ha beekdal voor de NNN ingericht. Ook kan met deze maatregelen de oxidatie van veen in het gebied worden vertraagd.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Toevoegen van een laaggelegen agrarisch perceel aan de Mandenlanden. Dit ter afronding van het in 2013 uitgevoerde inrichtingsproject voor dit brongebied voor de Hunze.
Doelbereik maatregelpakket en in verhouding tot het gebiedsprogramma	<p>Realisatie van de gradiënt in de oeverzone van het Zuidlaardermeer versterkt de hydrologie van het beekdal, draagt bij aan een robuust functionerend beekdal en het behalen van de KRW-opgave. Deze maatregelen zorgen voor meer ruimte voor water en extra waterberging, wat belangrijk is om inundaties in Groningen te voorkomen en behoud van veenbodem.</p> <p>Met Beekherstel Bronnegermaden' en Zoerse Landen wordt invulling gegeven aan de doelen vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW), WB21 en het NNN, in samenhang met 'beleven en benutten'.</p>
Sociaaleconomische en neveneffecten	<p><i>Beschrijf, indien aan de orde, de sociaaleconomische effecten en andere neveneffecten (bijvoorbeeld toekomst landbouw, leefbaarheid, milieu, leefomgeving) van het maatregelpakket. Maak hierbij de positieve en negatieve neveneffecten (afwentelrisico's) expliciet¹.</i></p> <p>Door het maatregelpakket wordt meer ruimte gegeven aan het water. Dit heeft ook een positief effect op de landbouwgronden daarbuiten: In de winter te natte gronden worden droger, terwijl in de zomer te droge gronden over meer water kunnen beschikken. Sociaaleconomische effecten voor de landbouw worden op deze manier gedempt. De nieuw aangelegde natuur biedt allerlei kansen voor toerisme en draagt daarmee bij aan de leefbaarheid van de dorpen.</p>
Onderbouwing keuze	<p><i>Onderbouw de keuze voor de maatregelen en instrumenten om tot het gestelde NPLG-doelbereik te komen. Maak hierbij, waar mogelijk, gebruik van de beleidstheorie in het gebiedsprogramma, toetsadviezen van de Ecologische Autoriteit, de sociaal economische impact analyse e/o andere onderzoeken en adviezen zoals een eventuele milieueffectrapportage.</i></p> <p><i>Geef, als relevant, weer welke alternatieve maatregelen en instrumenten zijn afgewogen en op welke gronden deze zijn afgefallen (bijvoorbeeld effectiviteit, doelmatigheid, legitimiteit en/of draagvlak).</i></p> <p>Hier komen veel opgaves samen wat een integrale benadering vraagt die positief uitwerkt voor alle functies. Gedurende de afgelopen decennia is in dit deelgebied veel positieve ervaringen opgedaan met uitgevoerde projecten, waardoor dit besef er ook bij alle partijen is.</p> <p>In de Hunze loopt al een tiental jaar een project om tot een brede beekdalaanpak te komen. Laatste ontbrekende delen grond vormen de belemmering om te komen tot een afronding. Vanuit de KRW is fosfaatbelasting in de Hunze nog een knelpunt.</p>

Deelgebied Nieuwe Drostendiep

1. Analyse en opgaven

Analyse provinciale/ gebiedsopgaven NPLG	<p>Nieuwe Drostendiep: Het karakter van deelgebied Nieuwe Drostendiep is nauw verbonden met de beekdalen die het gebied doorsnijden. Daarbij zijn grote delen van de boven- en middenlopen, inclusief de brongebieden, onderdeel van het NNN. In dit deelgebied ligt nog één van de weinig weidevogelgebieden van Drenthe. Ten oosten van Dalerpeel liggen nog enkele hoogveenrestanten. In dit deelgebied liggen geen Natura2000-gebieden.</p> <p>Opgaven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - herstel van het beekdalsysteem, waarbij de prioriteit ligt op het invullen van de ontbrekende schakels in het gedeelte; Aalderstroom – Nieuwe Drostendiep en Geeserstroom – Loodiep. - verbetering kwaliteit weidevogelgebied Galgaten; - maatregelen tegen verdroging hoogveengebieden.
Eventueel ontbrekende informatie	<p><i>Beschrijf of en zo ja welke informatie over de analyse/opgaven nog ontbreekt om tot uitvoering van het maatregelpakket over te kunnen gaan. Geef in het geval van ontbrekende informatie bij onderdeel 5 aan welke stappen gezet worden om alsnog over deze ontbrekende informatie te kunnen beschikken.</i></p> <p>n.v.t.</p>
Eventuele wijzigingen ten opzichte van gebiedsprogramma	<p><i>Beschrijf, als aan de orde, of de opgave, doelen en maatregelen in het gebied/de provincie gewijzigd zijn ten opzichte van het (concept) gebiedsprogramma.</i></p> <p>n.v.t.</p>
Meekoppelkansen en -doelen	<p><i>Beschrijf de opgaven of doelen in het gebied die, naast de doelen van het NPLG, met het uit te voeren maatregelpakket ook gerealiseerd gaan worden en die daarmee onderdeel zijn van de uitvoering van het maatregelpakket.</i></p> <p>Het maatregelpakket levert ook een bijdrage aan biodiversiteit, landschapskwaliteit, vitale bodems voor landbouw en natuur, grondwaterkwaliteit en een bijdrage aan klimaatadaptatie. De kwantitatieve effecten doelbereik zijn niet berekend.</p>

2. Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten

Maatregelen, instrumenten en output	<p><i>Beschrijf de maatregelen en instrumenten die onderdeel zijn van het maatregelpakket (1-3 zinnen per maatregel en instrument). Voeg desgewenst aanvullende notities toe en/of verwijs waar relevant naar het gebiedsprogramma.</i></p> <p>Nieuwe Drostendiep</p> <p>Maatregelen uit het juli 2023-pakket die WECR als positief heeft beoordeeld</p> <ul style="list-style-type: none"> - De inrichting van respectievelijk 15 en 20 hectare in de bovenlopen Weesplagen en Ooster- en Westermars van het Nieuwe Drostendiep. Uit een LESA-studie is gebleken dat met deze maatregelen in het bovenloopsysteem het hele systeem verbeterd kan worden (sleutelhectares). De inrichting van deze hectares is meegenomen als inrichtingsmaatregel in deze aanvraag. Daarbij wordt de grond afgewaardeerd (cat. 5, afwaardering 85%). Het afwaarderen van grond is essentieel om de maatregel uit te kunnen voeren. Wanneer het financiële
-------------------------------------	--

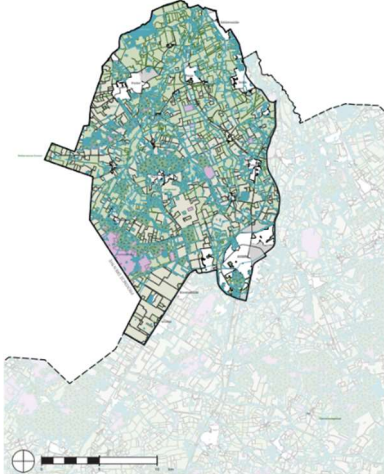
	<p>verschil tussen verschillende functies van grond niet overbrugd kan worden, kan de maatregel niet uitgevoerd worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het opstellen doen van een Landschap ecologische Systemanalyse (LESA) om maatregelen om de verdroging van het veengebied bij Dalerpeel in beeld te brengen. - Dempen watergang in het Klenckerveld. Hier loopt een diepe watergang voor de afwatering van twee landbouwpercelen. Deze watergang heeft een drainerend effect op het heideveld dat doorsneden wordt. Door deze laatste twee landbouwpercelen in het beekdal om te vormen naar natuur kan de watergang over een lengte van 1,5 km worden gedempt. <p><i>Overige maatregelen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Extra aanleg van natuurvriendelijke oevers over een lengte van 2 kilometer in de beekloop Nieuwe Drostendiep; - Opheffen van zes barrières voor vissen in de beekloop Nieuwe Drostendiep; - Vijf stuwen in het Loodiep passeerbaar maken voor vissen; - Aanleg van circa 1 kilometer aan moerassige glooiende oevers verspreid over de gehele lengte van het Loodiep.
Doelbereik maatregelpakket en in verhouding tot het gebiedsprogramma	<ul style="list-style-type: none"> - Een LESA voor de hoogveenrestanten geeft aanwijzingen voor concrete maatregelen om verdroging te beperken. Dit draagt bij aan het behoud van de VHR-waarden en van de veenbodem, en daarmee de klimaatdoelen. - De hydrologische maatregelen voor de Klencke dragen bij aan behoud van de kwaliteit van het heideterrein en hebben bovendien een positief effect op de kwaliteit van het weidevogelgebied. Hier profiteren onder andere grutto en andere kritische weidevogels van. - De herinrichting van het Nieuwe Drostendiep zorgt voor een klimaatbestendig watersysteem, natuurontwikkeling en goed waterbeheer voor de landbouw en de natuur, met kansen voor recreatie in het gebied. Daarnaast wordt invulling gegeven aan de KRW-opgave in het waterlichaam Nieuwe Drostendiep (2 kilometer herinrichting en opheffen visbarrières). - Met het project 'Beekherstel Loodiep' wordt invulling gegeven aan de doelen vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) door boven op de lopende opgave vijf stuwen passeerbaar te maken voor vissen en andere in het water levende organismen en één kilometer extra natuurvriendelijke oever aan te leggen.
Sociaaleconomische en neveneffecten	<p><i>Beschrijf, indien aan de orde, de sociaaleconomische effecten en andere neveneffecten (bijvoorbeeld toekomst landbouw, leefbaarheid, milieu, leefomgeving) van het maatregelpakket. Maak hierbij de positieve en negatieve neveneffecten (afwentelrisico's) expliciet¹.</i></p> <p>De hydrologische maatregelen ondersteunen de natuurontwikkeling in het gebied. Dit verhoogt de leefbaarheid. De landbouwsector kan profiteren van een verbeterde waterhuishouding.</p>
Onderbouwing keuze	<p><i>Onderbouw de keuze voor de maatregelen en instrumenten om tot het gestelde NPLG-doelbereik te komen. Maak hierbij, waar mogelijk, gebruik van de beleidstheorie in het gebiedsprogramma, toetsadviezen van de Ecologische Autoriteit, de sociaal economische impact analyse e/o andere onderzoeken en adviezen zoals een eventuele milieueffectrapportage.</i></p> <p><i>Geef, als relevant, weer welke alternatieve maatregelen en instrumenten zijn afgewogen en op welke gronden deze zijn afgefallen (bijvoorbeeld effectiviteit,</i></p>

	<p><i>doelmatigheid, legitimiteit en/of draagvlak).</i></p> <p>Natuurherstelmaatregelen in de bovenloop van het Nieuwe Drostendiep komen voort uit een LESA-studie, waarbij een positieve doorwerking op een groot deel van het beekstelsel te verwachten is. Daarnaast kunnen hieraan KRW-maatregelen gekoppeld worden. Behoud van de in dit gebied nog aanwezige hoogveenrestanten is urgent vanuit de klimaatdoelen (CO₂-uitstoot bij verdere verdroging door veenafbraak).</p>
--	---

Deelgebied Noordwest-Drenthe

1. Analyse en opgaven

<p>Analyse provinciale/ gebiedsopgaven NPLG</p>	<p>Noordwest-Drenthe</p> <p>Het deelgebied Noordwest-Drenthe onderscheidt zich van de rest van Drenthe door het ondiep in de ondergrond voorkomen van potklei, waardoor hier bijzondere soorten voorkomen. In het gebied liggen meerdere N2000-gebieden: Fochteloërveen (hoogveengebied), Norgerholt (bosgebied) en Leekstermeer (moerasgebied dat valt onder de Vogelrichtlijn). Er ligt een netwerk van beekdalen die afstromen in noordelijke richting. Daarbij is sprake van een doorlopend watersysteem dat nagenoeg in zijn geheel onder het NNN valt, en een doorlopend systeem vormt vanaf het brongebied Fochteloërveen, via het Leekstermeer en het Lauwersmeer in Groningen naar de Waddenzee.</p> <p>Opgaven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor Noordwest-Drenthe ligt voor de korte termijn een opgave om het watersysteem klimaatrobust te maken. De waterbergingscapaciteit in het stroomgebied is in de nabije toekomst onvoldoende om extreme neerslag te kunnen opvangen. Het watersysteem moet daarvoor anders ingericht worden. Het gaat dan o.a. om water langer vast te houden in de haarvaten, naast maatregelen in de beekdalen; - De KRW-opgaven focussen zich voor de korte termijn op het Eelder- en Peizerdiep en het Leekstermeer; - Voor de Onlanden is vergroting van de waterbergingscapaciteit noodzakelijk om te zorgen voor 'droge voeten' in de stad Groningen. - Uit de NDA's blijkt dat in en om het Leekstermeer sprake is van een foerageerprobleem voor een aantal vogelsoorten. Drukfactoren in het Fochteloërveen en Norgerholt zijn verzuring, vermisting, verdroging en verstoring van vogels. Tegelijkertijd is het inwaaien van gewasbeschermingsmiddelen een knelpunt; - In het Fochteloërveen is het noodzakelijk om de oude, lekkende kades te vervangen ten behoeve van Natura2000-doelen voor hoogveen (kernopgave); - Het probleem voor een optimale inrichting en (peil)beheer van de beekdalen voor de natuurdoelen is dat er enkele laaggelegen gronden missen. Voor het Peizerdiep-systeem betreft dit laaggelegen gronden nabij Peize en Steenbergen. Voor het Eelderdiep-systeem vormen de Grote Masloot en de verbinding met het NNN-gebied Hondstongen belangrijke opgaves; - Een specifiek aandachtspunt voor transformatie van het beekstelsel in een robuust functionerend watersysteem vormt het voorkomen van invasieve exoten (grote waternavel en waterteunisbloem) in delen van het beekstelsel; de verspreiding van deze planten naar andere delen van het watersysteem moet worden voorkomen.
---	--

	<p style="text-align: center;">PROVINCIE DRENTE - Deelgebied Noordwest -</p>
Eventueel ontbrekende informatie	<p><i>Beschrijf of en zo ja welke informatie over de analyse/opgaven nog ontbreekt om tot uitvoering van het maatregelpakket over te kunnen gaan. Geef in het geval van ontbrekende informatie bij onderdeel 5 aan welke stappen gezet worden om alsnog over deze ontbrekende informatie te kunnen beschikken.</i></p> <p>n.v.t.</p>
Eventuele wijzigingen ten opzichte van gebiedsprogramma	<p><i>Beschrijf, als aan de orde, of de opgave, doelen en maatregelen in het gebied/de provincie gewijzigd zijn ten opzichte van het (concept) gebiedsprogramma.</i></p> <p>n.v.t.</p>
Meekoppelkansen en -doelen	<p><i>Beschrijf de opgaven of doelen in het gebied die, naast de doelen van het NPLG, met het uit te voeren maatregelpakket ook gerealiseerd gaan worden en die daarmee onderdeel zijn van de uitvoering van het maatregelpakket.</i></p> <p>Het maatregelpakket levert ook een bijdrage aan biodiversiteit, landschapskwaliteit, vitale bodems voor landbouw en natuur, grondwaterkwaliteit en een bijdrage aan klimaatadaptatie. De kwantitatieve effecten doelbereik zijn niet berekend.</p>

2. Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten

Maatregelen, instrumenten en output	<p><i>Beschrijf de maatregelen en instrumenten die onderdeel zijn van het maatregelpakket (1-3 zinnen per maatregel en instrument). Voeg desgewenst aanvullende notities toe en/of verwijs waar relevant naar het gebiedsprogramma.</i></p> <p>Noordwest-Drenthe</p> <p>Maatregelen uit het juli 2023-pakket die WECR als positief heeft beoordeeld</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hydrologische inrichting van circa 75 hectare in het beekdal Peizerdiep. Vanuit een klimaatrobuust beekdal is het noodzakelijk om het water meer ruimte te geven, wat tevens bijdraagt aan de natuurdoelen. Deze laag gelegen gronden krijgen daarbij de functie natuur (cat. 5, afwaardering 85%). De benodigde onderzoeken hiervoor en de gesprekken met grondeigenaren zijn reeds gestart, waaruit blijkt dat hier concrete mogelijkheden zijn. Het is cruciaal om het financieel verschil tussen functiewijziging te kunnen overbruggen om de maatregel uit te kunnen voeren. M.a.w. zonder financiële middelen voor afwaardering, kan deze
-------------------------------------	--

	<p>maatregel niet uitgevoerd worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Water vasthouden Peizerdiep-systeem: binnen het stroomgebied kan water beter vastgehouden worden in de haarvaten en in het beekdal. Dit vermindert verdroging van de hogere zandgronden en draagt bij aan meer kwel in het beekdal. - Verondieping en hermeandering van de beek. Ook in andere gebieden in Noordwest zoals het Eelderdiep is de focus om op korte termijn kwelwerking terug te brengen in het beekdal en water minder snel af te voeren. Concrete maatregelen zijn o.a. verondieping en hermeandering van de beek. - Hermeandering: Een deel van de Runsloot en de Broekenloop krijgt een hermeandering ter verbetering van de waterkwaliteit en om water langer vast te houden. <p><i>Overige maatregelen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Pilot Veenhuizen: In deze pilot werkt een groep agrariërs samen aan de NPLG doelen door middel van aangepaste bedrijfsvoering, extensiveringsgronden, bedrijfsbodemwaterplannen, een buffergebied grenzend aan het Fochteloërveen, ruimte voor groenblauwe dooradering en inleveren van vergunde stikstofruimte. Hier wordt samen met de agrariërs gekeken naar de inrichting van overgangsgebieden. Bij het verweven van functies kunnen we het hebben over categorie 1, 2 of 3 van afwaardering. Deze pilot is belangrijk om te ontdekken hoe de kansen van afwaardering als instrument en het verweven van functies in gebieden in de buurt van Natura-2000 gebieden kunnen bijdragen aan de NPLG opgaven, waarin alle partijen gediend zouden kunnen worden. - Realisatie van een ecologische verbinding in de omgeving van Een-West. Deze verbindt twee relatief kleine en kwetsbare heidegebieden met elkaar. - Actieve en gecoördineerde bestrijding van invasieve exoten, In het Leekstermeer en Onlanden komt grote waternavel op grote schaal voor en beïnvloedt deze de successie van de moeraszones. Amerikaanse rivierkreeft heeft zich inmiddels op kleine schaal gevestigd in het gebied. Actieve en gecoördineerde bestrijding van deze soorten is noodzakelijk om lokale uitroeiing (Am. Rivierkreeft) en beheersing (grote waternavel) te kunnen bereiken. - Herinrichting Stroetenloop: Doel van de herinrichting is meer gebiedseigen water vast te houden en piekafvoeren meer de grond in te kunnen laten trekken bovenin het systeem. Dit komt ten goede aan de natuurlijke grondwatervoorraad en kweldruk in het gebied. - Herinrichting Ubbenaseloop: Doel van de herinrichting is meer gebiedseigen water vast te houden en piekafvoeren meer de grond in te kunnen laten trekken boven in het systeem. Dit komt ten goede aan de natuurlijke grondwatervoorraad en kweldruk in het gebied. - Pilot met diverse maatregelen om verdroging/droogte van zandgronden tegen te gaan, inclusief monitoring en evaluatie. De pilot bestaat uit diverse onderdelen te weten het in beeld brengen van (kleine) onttrekkingen, analyse effect teelten op verdamping en het effect van loofbossen op verdamping.
<p>Doelbereik maatregelpakket en in verhouding tot het gebiedsprogramma</p>	<p>Door de herinrichting van de beekdalen ontstaat een robuust watersysteem, dat positief doorwerkt op de natuurdoelen. Daarnaast draagt het ook bij aan veenbehoud (klimaatopgave) en verminderde verdroging voor de landbouw op de hogere gronden. Met de herinrichting van de beekdalen wordt tevens gewerkt klimaatbestendigheid, water vasthouden, herstel infiltratie en kwel en de KRW doelen.</p> <p>Maatregelen vanuit de pilot Veenhuizen dragen bij aan een verbetering van de waterkwaliteit, verminderde emissies en een dooradering van het agrarische gebied</p>

	<p>met groene- en blauwe elementen. Dit draagt op een integrale wijze bij aan de KRW-, VHR- en klimaatdoelen.</p>
<p>Sociaaleconomische en neveneffecten</p>	<p><i>Beschrijf, indien aan de orde, de sociaaleconomische effecten en andere neveneffecten (bijvoorbeeld toekomst landbouw, leefbaarheid, milieu, leefomgeving) van het maatregelpakket. Maak hierbij de positieve en negatieve neveneffecten (afwentelrisico's) expliciet¹.</i></p> <p>Een klimaatrobuuste inrichting van de beekdalen is noodzakelijk om wateroverlast in stad Groningen te voorkomen. In het beekdal neemt het areaal landbouwgronden af. Hier staan positieve effecten voor de landbouw tegenover in de vorm van minder droogtegevoeligheid. In de pilot Veenhuizen wordt een beperkt areaal landbouwgronden vrijgemaakt voor andere functies. Daarnaast wordt het landbouwkundig gebruik van een deel van de agrarische percelen geëxtensieerd. De sociaaleconomische effecten hiervan kunnen beperkt blijven als boeren een redelijke compensatie ontvangen, zowel in termen van afwaardering van de grond als een beloning voor ecosysteemdiensten.</p>
<p>Onderbouwing keuze</p>	<p><i>Onderbouw de keuze voor de maatregelen en instrumenten om tot het gestelde NPLG-doelbereik te komen. Maak hierbij, waar mogelijk, gebruik van de beleidstheorie in het gebiedsprogramma, toetsadviezen van de Ecologische Autoriteit, de sociaal economische impact analyse e/o andere onderzoeken en adviezen zoals een eventuele milieueffectrapportage.</i></p> <p><i>Geef, als relevant, weer welke alternatieve maatregelen en instrumenten zijn afgewogen en op welke gronden deze zijn afgefallen (bijvoorbeeld effectiviteit, doelmatigheid, legitimiteit en/of draagvlak).</i></p> <p>Er zijn in de afgelopen periode al veel verkennende studies uitgevoerd naar de water- en klimaatopgaves voor het gebied. Dit pakket bevat maatregelen die in die studies zijn geadviseerd. De pilot Veenhuizen is tot stand gekomen op initiatief van de betrokken agrarische ondernemingen en kan daarmee rekenen op draagvlak.</p>

Deelgebied Oude Diep

1. Analyse en opgaven

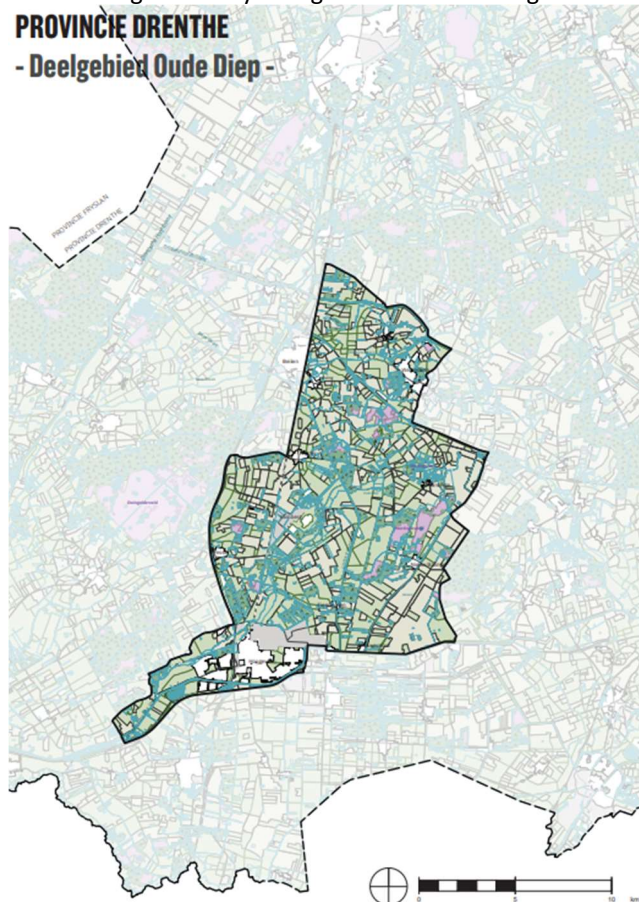
Analyse provinciale/
gebiedsopgaven NPLG

Oude Diep

In dit deelgebied liggen twee Natura2000-gebieden, namelijk Mantingerzand en Mantingerbos. Het gebied rondom Mantingerbos is het brongebied van het Oude Diep. In de afgelopen decennia zijn delen van het beekstelsel ingericht om het cultuurhistorische en natuurlijke karakter te versterken. Nabij Hoogeveen is een waterretentiegebied in het beekdal aangelegd.

- Een belangrijke opgave is het herstel van de verbinding tussen de N2000-gebieden Mantingerzand en Mantingerbos met het beekstelsel Oude Diep.
- Uit de NDA's blijkt dat verzuring, vermesting en verdroging voor deze N2000-gebieden een probleem is.
- Op dit moment ontbreken nog enkele schakels om het beekstelsel robuust te kunnen maken. Voor de KRW-opgave mist bij Roode Brand en Zuidmaten een schakel in de bovenloop. Het inrichten van deze schakel is een opgave voor de korte termijn.
- Naast mogelijkheden om het systeem in de lengterichting van het beekdal op orde te brengen, zijn er op enkele plekken ook mogelijkheden om gradiënten haaks op het beekdal te herstellen met kansen voor ontwikkeling van vochtige heiden en blauwgraslanden.
- In de NNN-gebieden Scharreveld (vochtig heidegebied) en Orvelte (kleinschalig verkaveld beekdal met karakteristieke landschapselementen) is een afronding van de hydrologische eenheid nodig.

PROVINCIE DRENTHÉ - Deelgebied Oude Diep -

Eventueel ontbrekende

Beschrijf of en zo ja welke informatie over de analyse/opgaven nog ontbreekt om tot

informatie	<p><i>uitvoering van het maatregelpakket over te kunnen gaan. Geef in het geval van ontbrekende informatie bij onderdeel 5 aan welke stappen gezet worden om alsnog over deze ontbrekende informatie te kunnen beschikken.</i></p> <p>n.v.t.</p>
Eventuele wijzigingen ten opzichte van gebiedsprogramma	<p><i>Beschrijf, als aan de orde, of de opgave, doelen en maatregelen in het gebied/de provincie gewijzigd zijn ten opzichte van het (concept) gebiedsprogramma.</i></p> <p>n.v.t.</p>
Meekoppelkansen en -doelen	<p><i>Beschrijf de opgaven of doelen in het gebied die, naast de doelen van het NPLG, met het uit te voeren maatregelpakket ook gerealiseerd gaan worden en die daarmee onderdeel zijn van de uitvoering van het maatregelpakket.</i></p> <p>Het maatregelpakket levert ook een bijdrage aan biodiversiteit, landschapskwaliteit, vitale bodems voor landbouw en natuur, grondwaterkwaliteit en een bijdrage aan klimaatadaptatie. De kwantitatieve effecten doelbereik zijn niet berekend.</p>

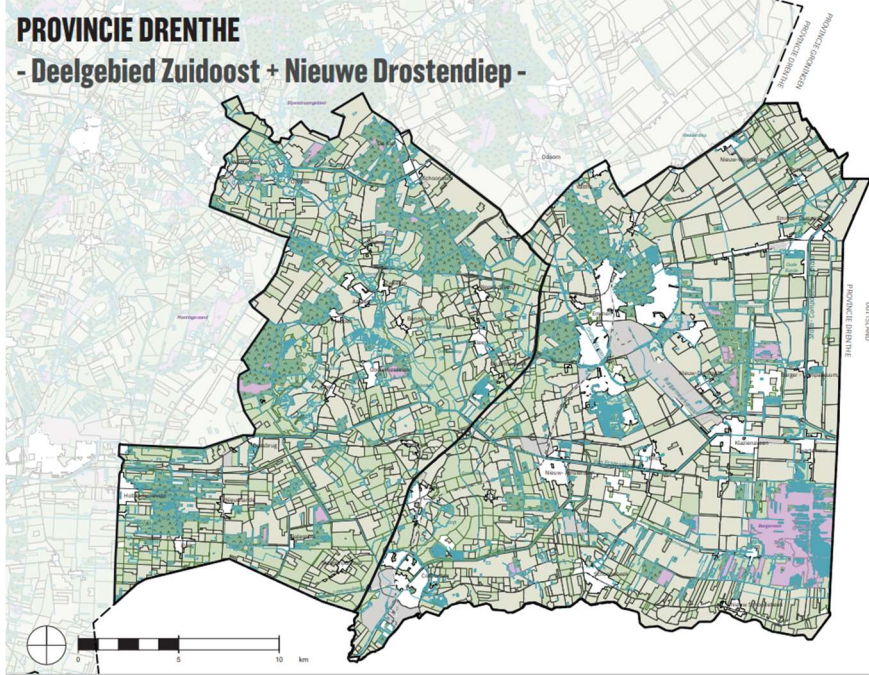
2. Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten

Maatregelen, instrumenten en output	<p><i>Beschrijf de maatregelen en instrumenten die onderdeel zijn van het maatregelpakket (1-3 zinnen per maatregel en instrument). Voeg desgewenst aanvullende notities toe en/of verwijs waar relevant naar het gebiedsprogramma.</i></p> <p>Oude Diep Maatregelen uit het juli 2023-pakket die WECR als positief heeft beoordeeld</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beekherstel Oude Diep (1e fase (1000 m) van totale lengte 5000 m: Verhoging van de peilen in de beekloop (c.q. verondieping) ten behoeve van KRW en waterberging. <p><i>Overige maatregelen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek naar de verbinding tussen het Oude Diep en Mantingerbos en Mantingerzand is urgent ten behoeve van planvorming voor latere uitvoering. - Inrichten beekdal Wijsterbroek: Tussen Mantingerbos en Wijsterbroek in het Oude Diep wordt het beekdal tot aan het Mantingerbos ingericht als natuur. De verdrogende invloed op het Mantingerbos wordt daarmee verminderd. - Aanleg van een ecobrug over de Hoogeveenseweg (N374), die het N2000-gebied Mantingerzand over de volledige lengte van noord naar zuid doorsnijdt. Deze N-weg vormt een barrière voor typische heidefauna, maar ook voor het slenkensysteem dat van oost naar west loopt. - Realisatie 15 ha bos aan de rand van het Mantingerbos. Het gaat hier om afwaardering naar bos, categorie 5 met 85% van deze 15 hectare.
Doelbereik maatregelpakket en in verhouding tot het gebiedsprogramma	<p>De hydrologische maatregelen dragen aan de KRW-doelen van de beek, dan wel het instandhoudingsdoel voor het Mantingerbos (verdroging is een drukfactor voor dit gebied). De verbinding tussen beide Natura2000-gebieden draagt bij aan de versterking van populaties in beide gebieden. De ecobrug in het Mantingerzand zorgt</p>

	<p>voor een hydrologische verbinding tussen het oostelijke en westelijke deel van het Mantingerzand en uitbreiding van het habitatype vochtige heide. Ook typische heidesoorten kunnen via deze verbinding de N-weg passeren. Bosuitbreiding nabij het Mantingerbos draagt bij aan versterking van het bosklimaat en draagt bij aan de klimaatopgave voor CO₂ vastlegging. Hoe groot de bijdrage van mogelijke maatregelen is aan het doelbereik is op voorhand niet te bepalen.</p>
<p>Sociaaleconomische en neveneffecten</p>	<p><i>Beschrijf, indien aan de orde, de sociaaleconomische effecten en andere neveneffecten (bijvoorbeeld toekomst landbouw, leefbaarheid, milieu, leefomgeving) van het maatregelpakket. Maak hierbij de positieve en negatieve neveneffecten (afwentelrisico's) expliciet¹.</i></p> <p>De maatregelen dragen in belangrijke mate bij aan de aan de KRW-doelen, de Natura2000-instandhoudingsdoelen voor de beide Natura2000-gebieden Mantingerbos en Mantingerzand en de opgave voor extra bosaanleg uit de Drentse Bomen- en Bossenstrategie. Het bereiken van deze doelen verhoogt de kwaliteit van de leefomgeving. Daarnaast levert schoner drinkwater een positieve bijdrage aan de gezondheid van de inwoners.</p> <p>Wat betreft de landbouw kan het volgende worden opgemerkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een verbeterde hydrologie van het beekdal kan eventueel bijdragen aan verminderde droogtegevoeligheid van aangrenzende landbouwgronden, en daarmee de landbouw positief beïnvloeden. - De uitbreiding van het bosareaal heeft een beperkte negatieve impact op de omvang van het landbouwareaal. Het bosareaal wordt uitgebreid op eigendom van eigenaren die aangegeven hieraan vrijwillig mee te willen werken. Hiervoor wordt een afwaardering van de gronden uitbetaald, dan wel zijn ruilgronden beschikbaar. Sociaaleconomische effecten voor de landbouw zijn op die manier verwaarloosbaar.
<p>Onderbouwing keuze</p>	<p><i>Onderbouw de keuze voor de maatregelen en instrumenten om tot het gestelde NPLG-doelbereik te komen. Maak hierbij, waar mogelijk, gebruik van de beleidstheorie in het gebiedsprogramma, toetsadviezen van de Ecologische Autoriteit, de sociaal economische impact analyse e/o andere onderzoeken en adviezen zoals een eventuele milieueffectrapportage.</i></p> <p><i>Geef, als relevant, weer welke alternatieve maatregelen en instrumenten zijn afgewogen en op welke gronden deze zijn afgevalen (bijvoorbeeld effectiviteit, doelmatigheid, legitimiteit en/of draagvlak).</i></p> <p>Voor het beekstelsel van het Oude Diep zijn recente studies uitgevoerd waaruit blijkt dat de beek onvoldoende water ontvangt om te voldoen aan de gestelde KRW-eisen. Maatregelen zijn nodig om dit watertekort in droge periodes te verminderen. Ook voor het Mantingerbos vormt verdroging een urgent knelpunt, wat zich uit in veranderingen in de soortensamenstelling van de ondergroei.</p>

Deelgebied Zuidoost-Drenthe

1. Analyse en opgaven

<p>Analyse provinciale/ gebiedsopgaven NPLG</p>	<p>Zuidoost-Drenthe</p> <p>In Zuidoost-Drenthe ligt het N2000-gebied Bargerveen. In de omgeving van het Bargerveen ligt nog een aantal kleinere hoogveenrestanten, zoals het Oosteindsche Veengebied, Berkenrode en het Oosterbos. In Zuidoost-Drenthe ligt ook het grondwaterbeschermingsgebied Valtherbos-Westenesch. In het gebied komen veenbodems over nog grote, aaneengesloten oppervlaktes voor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Belasting door nitraat en gewasbeschermingsmiddelen bij het grondwaterbeschermingsgebied is een opgave die op korte termijn om aandacht vraagt. - Uit de NDA's blijkt dat in het Bargerveen vermesting, verzuring en verdroging een probleem zijn. Voor sommige vogelsoorten wordt het gebied te intensief beheerd en gebruikt. - De belangrijkste opgave voor het Bargerveen vormt de afronding van de laatste hydrologische bufferzones aan de Nederlandse zijde en het herstel van het Natura 2000-deelgebied Schoonebekerveld. Aan de Duitse zijde zijn nog nauwelijks maatregelen genomen. Dit vormt een risico voor het behalen van de VHR-doelen. - Voor Berkenrode en het Oosterbos ligt er ook een opgave om de verdroging te stoppen. - Voor de bosgebieden Emmerdennen en Valtherbos is de opgave om deze robuust te maken. Het Valtherbos is een prioritair waterwingebied. - Daarnaast is er een opgave voor extra leefgebied voor de knoflookpad rondom Valthe.
<p>Eventueel ontbrekende informatie</p>	<p><i>Beschrijf of en zo ja welke informatie over de analyse/opgaven nog ontbreekt om tot uitvoering van het maatregelenpakket over te kunnen gaan. Geef in het geval van ontbrekende informatie bij onderdeel 5 aan welke stappen gezet worden om alsnog over deze ontbrekende informatie te kunnen beschikken.</i></p> <p>n.v.t.</p>
<p>Eventuele wijzigingen ten</p>	<p><i>Beschrijf, als aan de orde, of de opgave, doelen en maatregelen in het gebied/de</i></p>

opzichte van gebiedsprogramma	<i>provincie gewijzigd zijn ten opzichte van het (concept) gebiedsprogramma.</i> n.v.t.
Meekoppelkansen en -doelen	<i>Beschrijf de opgaven of doelen in het gebied die, naast de doelen van het NPLG, met het uit te voeren maatregelpakket ook gerealiseerd gaan worden en die daarmee onderdeel zijn van de uitvoering van het maatregelpakket.</i> Het maatregelpakket levert ook een bijdrage aan biodiversiteit, landschapskwaliteit, vitale bodems voor landbouw en natuur, grondwaterkwaliteit en een bijdrage aan klimaatadaptatie. De kwantitatieve effecten doelbereik zijn niet berekend.

2. Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten

Maatregelen, instrumenten en output	<p><i>Beschrijf de maatregelen en instrumenten die onderdeel zijn van het maatregelpakket (1-3 zinnen per maatregel en instrument). Voeg desgewenst aanvullende notities toe en/of verwijs waar relevant naar het gebiedsprogramma.</i></p> <p>Maatregel uit het juli 2023-pakket die WECR als positief heeft beoordeeld</p> <ul style="list-style-type: none"> - Herstel kades <u>Berkenrode</u>: Voor het hoogveengebied Berkenrode is recent onderzoek uitgevoerd naar mogelijkheden tot hydrologisch systeemherstel. Op korte termijn (2024-2026) kunnen kades worden hersteld kunnen enkele interne bufferzones (d.w.z. binnen NNN-gebied in eigendom van een terreinbeherende organisatie) aangelegd worden. <p><i>Overige maatregelen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Aanleg buffer zuid: aan de zuidzijde van het Bargerveen in deelgebied Zuidoost-Drenthe is realisatie van een 220 hectare grote waterbuffer voorzien. Deze buffer is noodzakelijk om grondwater op een stabiel hoog peil in het Bargerveen te kunnen realiseren. De gronden zijn reeds aangekocht. Bij de planuitwerking is gebleken dat de aanlegkosten voor deze buffer beduidend hoger is dan vooraf begroot. Daarmee kan slechts een deel van de bufferzone vanuit de huidige budgetten vanuit bestaande middelen (PNP en ZON) worden gerealiseerd. Door aanvullende financiering vanuit het transitiefonds, kan de bufferzone op korte termijn in zijn geheel worden aangelegd. - Uitbreiding buffer noordwest: Aan de noordwestzijde van het Bargerveen is in het verleden een buffer gerealiseerd. Deze functioneert hydrologisch nog onvoldoende, waardoor de waterpeilen in aangrenzende delen van het Bargerveen nog te veel fluctueren voor hoogveenherstel. Er is een uitbreiding van ca. 15 ha voorzien. - Drie faunapassages Koelveen. Door een herinrichting kan het laatste knelpunt in de ecologische verbindingszone (EVZ) tussen Bargerveen en Koelveen worden opgelost. Daarvoor moeten nog drie faunapassages onder de weg door worden geplaatst zodat deze optimaal functioneert. - Bosaanleg Koelveen: Daarnaast zal grenzend aan de EVZ Koelveen 7,5 hectare bos worden gerealiseerd op gronden die reeds eigendom zijn van de provincie. Dit versterkt de functie van de EVZ. - Versterking leefgebied knoflookpad: In de omgeving van Valthe en Nieuw-Weerdinge worden maatregelen ten behoeve van de knoflookpad genomen. Dit betreft aanleg van enkele poelen en aanleg van enkele kleine akkertjes. De maatregelen worden afgestemd op de pilot Valthermond gericht op voorkomen veenoxidatie. Daarnaast wordt de aanleg van akkerranden op agrarische percelen gestimuleerd.
-------------------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Herinrichting Schoonebekerdiep over lengte van 7 km, herinrichting oever (deels met stapstenen van moerassige, glooiende oevers) optimaliseren vispassages en realiseren nieuwe vispassage, aanleg natuurvriendelijke oever. - Verkenning perspectief vier kwetsbare Grondwaterbeschermingsgebieden. In de vier grondwaterbeschermingsgebieden uit de BO-Nitraat een nadere vervolgv-verkenning uit voeren naar maatregelen en instrumenten om de doelen voor de grondwaterkwaliteit te realiseren (50 mg NO₃/L en voor bestrijdingsmiddelen 0,1 µg/L). Het concreet uitwerken van de samenhangende opgave (o.a waterkwaliteit, stikstof, methaan, koolstofvastlegging) per gwb gebied. Het vertalen van deze opgave naar een gebiedsproces - Voortzetting BO-Nitraat van de BO-Nitraat in het DPLG door het continueren van werkwijze van individuele advisering en het blijven meten/monitoren van de vier kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden Noordbargeres/Valtherbos, Havelterberg, Leggeloo en Gasselte.
Doelbereik maatregelpakket en in verhouding tot het gebiedsprogramma	<p>De buffers voor het hoogveengebieden Bargerveen dragen bij aan de VHR-instandhoudingdoelen van dit Natura2000-gebied. Ook de maatregelen voor de hoogveengebieden in de omgeving dragen hieraan bij. Deze gebieden dragen bij aan de instandhouding van dierpopulaties in het Bargerveen. De maatregelen dragen bij aan de klimaatdoelen (veenbehoud). Om ook aan Duitse zijde knelpunten met betrekking tot ondergronds wegzijging van water uit het Bargerveen op te lossen zal actief overleg met de overheden in Duitsland moeten plaats vinden.</p> <p>De (meest kwetsbare) grondwaterbeschermingsgebieden in Drenthe (Noordbargeres/Valtherbos, Havelterberg, Leggeloo en Gasselte) vragen om een verkenning van het perspectief voor de landbouw binnen deze gebieden in het licht van andere maatschappelijke functies, zoals in dit geval de drinkwaterwinning. Doel met betrekking tot de drinkwaterwinning is dat de zuiveringsinspanning niet verder mag toenemen</p> <p>Met het project 'Natte natuurzone Schoonebekerdiep' wordt invulling gegeven aan de doelen vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW).</p>
Sociaaleconomische en neveneffecten	<p><i>Beschrijf, indien aan de orde, de sociaaleconomische effecten en andere neveneffecten (bijvoorbeeld toekomst landbouw, leefbaarheid, milieu, leefomgeving) van het maatregelpakket. Maak hierbij de positieve en negatieve neveneffecten (afwentelrisico's) expliciet¹.</i></p> <p>De hydrologische maatregelen zorgen voor een geleidelijkere afstroming van water vanuit de hoogveengebieden, wat ook gunstig is voor de landbouw door voorkomen van droogteschade. Deze maatregelen dragen ook bij aan het voorkomen van wateroverlast in landbouwgebied/stedelijke gebieden. De uitbreiding van het bosareaal heeft plaats op gronden die al in bezit zijn van de Provincie. Daardoor heeft het geen invloed op de omvang van het landbouwareaal. Door het aangelegde bos open te stellen voor publiek wordt de leefbaarheid vanwege meer recreatiemogelijkheden vergroot. Daarnaast draagt het herstel van de natuurwaarden in het Bargerveen ook bij aan het verhogen van de leefbaarheid.</p>
Onderbouwing keuze	<p><i>Onderbouw de keuze voor de maatregelen en instrumenten om tot het gestelde NPLG-doelbereik te komen. Maak hierbij, waar mogelijk, gebruik van de beleidstheorie in het gebiedsprogramma, toetsadviezen van de Ecologische Autoriteit, de sociaal economische impact analyse e/o andere onderzoeken en adviezen zoals een eventuele milieueffectrapportage.</i></p>

	<p><i>Geef, als relevant, weer welke alternatieve maatregelen en instrumenten zijn afgewogen en op welke gronden deze zijn afgefallen (bijvoorbeeld effectiviteit, doelmatigheid, legitimiteit en/of draagvlak).</i></p> <p>De uitvoering voor Buffer-Zuid Bargerveen is reeds in voorbereiding. De planfase is grotendeels afgerond, maar budget vormt een knelpunt voor volledige uitvoering. Voor de overige natuurgebieden zijn de maatregelen een vervolg op afgelopen jaren uitgevoerde onderzoeken, dan wel afronding van al uitgevoerde inrichtingsplannen.</p>
--	---

3. Besluitvorming en betrokken partijen

Beschrijving partijen, rollen en verantwoordelijkheden	<p><i>Geef een opsomming van de betrokken partijen in de fase van realisatie, en indien van toepassing ook de voorafgaande verkenning en planuitwerking, en geef daarbij in één zin weer wat hun rol en verantwoordelijkheid is. Bevestig daarbij dat alle genoemde partijen hun rol en verantwoordelijkheid hebben onderschreven en geef aan waar dit is vastgelegd, bijvoorbeeld in een bestuursovereenkomst of een andere bestuurlijk vastgelegde afspraak.</i></p> <p>Zie bijlage 3</p>
Procedures en besluitvorming	<p><i>Geef de procedurele stappen weer die nodig zijn om tot uitvoering (verkenning, planuitwerking e/o realisatie) over te gaan. Geef hierbij aan in hoeverre deze procedurele stappen zijn afgerond of nog moeten worden opgestart. Voorbeelden: ruimtelijk-planologische procedures, mogelijke wettelijke compensatie en/of vergunningverlening.</i></p> <p>Zie bijlage 3</p>
Participatie en betrokkenheid democratische vertegenwoordigingen	<p><i>Beschrijf de participatie die met gebiedspartijen heeft plaatsgevonden, wat met de opbrengst van de participatie is gedaan en hoe de democratische vertegenwoordiging betrokken is. Daarvoor kan gebruik gemaakt worden van het (concept) gebiedsprogramma, aangevuld met wat sindsdien is gedaan.</i></p> <p><i>Geef weer hoe gebiedspartijen en democratische vertegenwoordigingen bij de uitvoering (verkenning, planuitwerking e/o realisatie) betrokken gaan worden.</i></p> <p>Zie bijlage 3</p>

4. Financiën en risico's

Onderbouwing rijksbijdrage	<p><i>Beschrijf waarom een rijksbijdrage voor uitvoering van het maatregelpakket noodzakelijk is.</i></p> <p>Met de maatregelen uit dit pakket wordt een bijdrage geleverd aan het realiseren van de NPLG-doelen van het Rijk. Hiervoor is een vergoeding van het Rijk billijk. Zonder financiële middelen zullen deze maatregelen op de korte termijn niet uitgevoerd kunnen worden.</p>
Kostenraming	<p><i>Geef een kostenraming voor uitvoering van het maatregelpakket. De minimale vereisten voor de kostenraming zijn:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Leg het prijspeil van de kostenraming vast (maand en jaartal); dit is bij voorkeur het moment van indiening van het maatregelpakket.</i> • <i>Specificeer de kosten per type maatregel. Maak daarbij een onderscheid tussen kosten voor verkenning, planuitwerking en kosten voor realisatie. Indien in dit stadium nog niet alle kosten concreet geraamd kunnen worden, geef dan een indicatie van de kosten met daarbij een planning wanneer deze concretisering beschikbaar kan zijn.</i> • <i>Werk volgens de PxQ systematiek en geef aan op welke onderbouwing de PxQ is gebaseerd (bijvoorbeeld historische prijzen, rapporten, normen en omvang output (=Q)).</i> • <i>Betrek bij de kostenraming de voorziene baten/inkomsten, zoals doorverkoop van verworven gronden.</i> • <i>Geef weer wat de meerjarige programmering van uitgaven / kosten is.</i> • <i>Betrek bij de kostenraming een risicoservering voor onvoorziene kosten.</i> • <i>Geef bedragen weer inclusief en exclusief BTW.</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • Geef de directe uitvoeringskosten (van alle betrokken partijen) weer van de activiteiten die betrekking hebben op de realisatie van het maatregelpakket². • Geef eventuele structurele (beheer)kosten weer. 																
Dekkingsvoorstel	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Specificeer uit welke financiële bronnen van het Rijk bekostiging gevraagd wordt. Voorbeelden: Transitiefonds, Deltafonds, Klimaatfonds, GLB-NSP, evenals al bestaande regelingen. Maak een onderscheid naar al toegezegde rijksbijdragen en voorstellen voor rijksbijdragen, inclusief status en tijdpad.</i> • <i>Specificeer in het dekkingsvoorstel de mogelijke cofinanciering van provincies, waterschappen, gemeenten en/of andere partijen. Benoem hoe deze bijdrage bevestigd is of gaat worden³.</i> • <i>Maak inzichtelijk dat de doelen waarop onderdelen van het maatregelpakket zijn gericht aansluiten op de doelen van de daarbij verkozen financiële bronnen binnen het dekkingsvoorstel. Specifiek ten aanzien van het Transitiefonds wordt gevraagd om inzichtelijk te maken dat er sprake is van een bijdrage aan realisatie van gestelde doelen op het gebied van natuur, stikstof, klimaat en water⁴.</i> • <i>Geef weer hoe eventuele structurele (beheer)kosten gedekt worden.</i> • <i>Maak in het dekkingsvoorstel (inclusief BTW) een inschatting welke posten wel BTW verrekenbaar of compensabel zijn bij het BTW-compensatiefonds en welke posten niet. Licht deze keuze per post tekstueel toe⁵.</i> <p>Onderstaande tabel bevat een financieel overzicht waarvan we de maatregelen in 2024, 2025 en 2026 kunnen uitvoeren. Om de kosten voor de maatregelen in onderstaande tabellen te berekenen zijn wij uitgegaan van de volgende normbedragen.</p> <table border="0"> <tr> <td>Bosaanleg (per ha)</td> <td>€ 100.000</td> </tr> <tr> <td>Hermeandering (per 1000 m)</td> <td>€ 1.000.000</td> </tr> <tr> <td>Natuurinrichting (per ha)</td> <td>€ 40.000</td> </tr> <tr> <td>Vispassage (per stuk)</td> <td>€ 330.000</td> </tr> <tr> <td>Moeraszone/ NVO (per ha)</td> <td>€ 250.000</td> </tr> <tr> <td>Natuurvriendelijke oevers (grond)</td> <td>€ 30.000 (5 meter breed en 1000m lang)</td> </tr> <tr> <td>Inrichting Natuurvriendelijke oevers</td> <td>€ 30.000</td> </tr> <tr> <td>Grondprijs (per ha)</td> <td>€ 79.000</td> </tr> </table> <p>De gehanteerde normbedragen voor de verschillende typen maatregelen zijn gebaseerd op ervaringscijfers van uitgevoerde natuur- en waterprojecten in afgelopen jaren. In deze normbedragen zijn opgenomen afwaardering van de grond (85% voor categorie 5, zie bijlage 1) en een vast normbedrag voor inrichting (zie onder natuurinrichting), inclusief voorbereidingskosten zoals planvorming en doorlopen procedures voor vergunningverlening. Normbedragen voor afwaardering naar natuur en aansluitend het nemen van inrichtingsmaatregelen of realisatie bos komen daarmee uit op € 100.000,- per ha. Voor hermeandering van beken is uitgegaan van een breedte van het in te richten beekdal van 100 m. Per 1000 m beeklengte wordt daarmee 10 ha beekdal ingericht. Voor aanleg van moeraszones/natuurvriendelijke oevers wordt met een hoger</p>	Bosaanleg (per ha)	€ 100.000	Hermeandering (per 1000 m)	€ 1.000.000	Natuurinrichting (per ha)	€ 40.000	Vispassage (per stuk)	€ 330.000	Moeraszone/ NVO (per ha)	€ 250.000	Natuurvriendelijke oevers (grond)	€ 30.000 (5 meter breed en 1000m lang)	Inrichting Natuurvriendelijke oevers	€ 30.000	Grondprijs (per ha)	€ 79.000
Bosaanleg (per ha)	€ 100.000																
Hermeandering (per 1000 m)	€ 1.000.000																
Natuurinrichting (per ha)	€ 40.000																
Vispassage (per stuk)	€ 330.000																
Moeraszone/ NVO (per ha)	€ 250.000																
Natuurvriendelijke oevers (grond)	€ 30.000 (5 meter breed en 1000m lang)																
Inrichting Natuurvriendelijke oevers	€ 30.000																
Grondprijs (per ha)	€ 79.000																

² Hiermee wordt bedoeld op de specifieke uitvoeringskosten die verbonden zijn aan het maatregelpakket (de zogenoemde directe uitvoeringskosten) en daarmee uitgezonderd de generieke uitvoeringskosten die samenhangen met het opstellen en door ontwikkelen van het PPLG (de zogenoemde indirecte uitvoeringskosten).

³ Bevestig de bijdrage die deze partijen willen doen, bijvoorbeeld in een bestuursovereenkomst, een verslag van een bestuurlijk overleg of een andere bestuurlijk vastgelegde afspraak. Dit kan ook een brief van betreffende Gedeputeerde Staten, Dagelijks Bestuur van het waterschap of het College van Burgemeester en Wethouders zijn. Indien voorgaande nog niet voorhanden is, geef dan aan op welke wijze en wanneer deze financiële bijdrage bevestigd gaat worden.

⁴ In artikel 2 van het wetsvoorstel Transitiefonds staan de doelen van het fonds verder beschreven.

⁵ Het deel BTW dat compensabel is, wordt niet uitgekeerd uit het Transitiefonds maar verloopt via een aanvraag uit het BTW-compensatiefonds.

	<p>normbedrag gerekend omdat deze ingreep gepaard gaat met verhoudingsgewijs veel grondverzet. Vispassages vereisen naast een ruimtelijke component ook veel technische ingrepen.</p> <p>Indexatie maatregelpakketten (bron: Financiële uitgangspunten voor raming van de provinciale pakketten, paragraaf 2.5 Toepassing maatregelpakketten). Dit houdt in dat er voor de komende aanvraag rijksbijdrage er voor 2025 en 2026 het indexcijfer 4,2% toegepast dient te worden.</p> <p>Basisjaar (2024): De indexwaarde is ingesteld op 100. Dit is het startpunt of de basislijn voor de indexatie. 2025: De indexwaarde van het voorgaande jaar (100) wordt vermenigvuldigd met de groeifactor (1,042). Dit geeft een nieuwe indexwaarde van $100 * 1,042 = 104,2$. 2026: De indexwaarde van 2025 (104,2) wordt opnieuw vermenigvuldigd met de groeifactor (1,042). Dit resulteert in een indexwaarde van $104,2 * 1,042 = 108,6$.</p> <p>De benodigde middelen naar gebied is opgenomen in bijlage 2 Dekkingsvoorstel DPLG Gebiedsgebonden.</p> <p>Voor de dekking wordt enkel een beroep gedaan op het Transitiefonds. Vanuit andere fondsen zijn geen rijksbijdragen toegezegd of voorstellen gedaan.</p>
<p>Risico's en beheersmaatregelen</p>	<p><i>Beschrijf de top-3 risico's en bijbehorende beheersmaatregelen in de uitvoering ten aanzien van het behalen van gestelde doelen binnen budgettaire kaders en binnen de gestelde tijd.</i></p> <p><i>Risico:</i> Realisatie van de maatregelen vereist ruimtebeslag. Aankoop van gronden is gebaseerd op vrijwilligheid, evenals zelfrealisatie door de grondeigenaar. Verkrijgen van een grondpositie, dan wel bindende afspraken met de eigenaren, vormt een risico. <i>Beheersing:</i> In dit maatregelenpakket wordt de nadruk gelegd op maatregelen die aansluiten op lopende processen, dan wel voortkomen uit afgelopen jaren uitgevoerde onderzoeken. Voor veel locaties waar maatregelen zijn voorzien zijn daarom reeds (verkennende) gesprekken met de grondeigenaren gevoerd.</p> <p><i>Risico:</i> Onvoldoende capaciteit in de markt voor uitvoering van de maatregelen. Uitwerken van de maatregelen van plan naar uitvoering vereist inbreng van specialisten vanuit diverse disciplines. Vanwege krapte op de arbeidsmarkt is het moeilijk om projecten binnen planning uit te voeren. <i>Beheersing:</i> De provincie Drenthe beschikt over een uitvoeringsorganisatie in de vorm van Prolander. Door de maatregelen onder te brengen bij lopende projecten en daarbinnen slim te prioriteren kan de uitvoering voor eind 2026 worden gerealiseerd.</p> <p><i>Risico:</i> Vergunningen en procedures. Het uitvoeren van de benodigde onderzoeken en aanvragen van vergunning duurt door voornoemde risico's langer dan voorheen. Ook de tijdige afhandeling van vergunningen-aanvragen is een risico als gevolg van te weinig capaciteit bij gemeenten. <i>Beheersing:</i> Gemeenten, waterschappen worden vanaf het begin betrokken bij de uitwerking van de maatregelen. Daardoor zijn mogelijke knelpunten voor vergunningverlening tijdig in beeld. Omgekeerd beschikken de gemeentes en/of waterschappen over de benodigde informatie om de aanvraag te beoordelen. Dit voorkomt tijdsverlies door incomplete vergunningaanvragen of onduidelijkheid over de opzet.</p>

5. Aanpak met planning en mijlpalen

Aanpak	<p><i>Beschrijf de aanpak van de uitvoering op hoofdlijnen, inclusief de wijze van monitoring op de voortgang van het maatregelpakket⁶. Maak zo nodig onderscheid tussen de fase van verkenning, planuitwerking en realisatie. Geef weer hoe (als onderdeel van de verkenning of planuitwerking) ontbrekende informatie over de analyse/opgaven beschikbaar komt.</i></p> <p>Vanwege de omvang van dit gebiedsgerichte maatregelpakket enerzijds, maar de door WEcR in beperkte mate goedgekeurde maatregelen anderzijds hebben geen gedetailleerde planning voor het hele maatregelpakket. We hebben de maatregelen over de drie jaren met een nadruk op 2025 en 2026 begroot en de uitvoering richten we hier op in. Voor de door WEcR positief beoordeelde projecten hebben we goed in beeld en begroot hoe we de uitvoering gaan doen. Monitoring van de gebiedsgerichte maatregelen doen we via de gebruikelijke rapportage: onze P&C cyclus en koppelen we aan de rapportages die we voor natuur en water vanuit ons bestaande Programma Natuurlijk Platteland hebben lopen. Daarnaast is dit onderdeel van de nog af te sluiten SPUK waarin ook voorwaarden hiervoor zijn opgenomen. Tot slot zal de voortgang van deze pakketten een vast onderdeel worden ons overleg met LNV/RTLG, zowel ambtelijk als bestuurlijk.</p>
Planning met mijlpalen en afronding	<p><i>Beschrijf chronologisch en puntsgewijs de planning van activiteiten van het maatregelpakket met de start, tussenresultaten (mijlpalen) en afronding (opleverbeslissing). Maak in de planning zo nodig onderscheid tussen de fase van verkenning, planuitwerking en realisatie.</i></p> <p>Ingangsdatum: zo snel mogelijk Einddatum: december 2026. Zie ook vorig punt: aanpak.</p>
Gesteld staan voor realisatie	<p><i>Onderbouw met een beschrijving van de organisatie(structuur) en beschikbare menskracht dat de uitvoering van het maatregelpakket geborgd is.</i></p> <p>De realisatie van het maatregelpakket is geborgd. Prolander is de uitvoeringsorganisatie van de provincie Drenthe (en provincie Groningen). Prolander heeft al lopende gebiedsprocessen en uitvoeringsprojecten m.n. in het kader van het Natuurpact (frequent in combinatie met KRW). De provincie is opdrachtgever. Zoals in bovenstaande teksten gelezen is, is de provincie voor de uitvoering opgedeeld in acht deelgebieden. Op ieder deelgebied is reeds een team samengesteld met een combinatie van provinciale medewerkers, medewerkers van Prolander en samenwerkende gebiedspartners zoals gemeenten, landbouwvertegenwoordigers, waterschappen en terreinbeheerders. De teams bestaan uit deelprogrammaleider, projectleider, medewerkers gebiedsontwikkeling, ecologen, hydrologen, communicatie, omgevingsmanagers, aanbestedingsexperts, financieel controllers, etc. In de gebieden zijn bestaande bestuurlijke structuren (verschillende commissies), die in het kader van het DPLG her en der verbreed worden. In het kader van lopende projecten wordt reeds in verschillende mate gecommuniceerd met de inwoners van de gebieden. De maatregelen uit dit maatregelpakket kunnen door deze bestaande teams, gebiedsprocessen en communicatielijnen eenvoudig opgepakt worden en vraagt dit beperkt extra organisatorische processen voordat uitvoering kan starten.</p>

⁶ Voor monitoring voortgang van uitvoering (output) kan waar mogelijk voor onderdelen worden aangesloten bij al bestaande wijzen van monitoring.

Bijlage 1. Afwaardering grond en bedrijven

Afwaardering is de financiering van het overbruggen van waardeverschillen die ontstaan door het realiseren van NPLG-opgaven en doelen. Afwaardering is nadrukkelijk een instrument. Wanneer bijvoorbeeld reguliere landbouwgrond een beperking in het gebruik krijgt, doordat de omgevingscondities veranderen om NPLG-doelen te bereiken (zoals bijvoorbeeld hogere waterstanden, beperking intensiviteit bemesting, extensivering, etc.), daalt de waarde van deze grond en zal dit verschil in waarde gefinancierd moeten worden. Datzelfde geldt voor bedrijven die door functiewijziging en/of veranderende omgevingscondities minder waard worden.

Afwaardercategorieën en overgangsgebieden

Veranderende omgevingscondities zijn afhankelijk van de locatie van grond of bedrijven en dit verschilt per gebied en soms zelfs per perceel. Wanneer het gaat om grond en bedrijven in de nabijheid van Natura-2000 gebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, grondsoorten die een hogere waterstand zouden vereisen, VHR-soorten, etc., zullen deze in sterkere mate kunnen wijzigen, ten opzichte van grond en bedrijven op verdere afstand van deze gebieden. In dit kader komt de term overgangsgebieden of verwevingsgebieden vaak voor. In overgangs- of verwevingsgebieden speelt de vermenging van functies. Hier worden verschillende categorieën van afwaardering gehanteerd. In het kader van dit maatregelenpakket wordt dit verder onderzocht. Voor een uniforme berekening van de raming gelden 5 categorieën met een oplopend afwaarderingspercentage.

Grond binnen DPLG

De gebiedsopgaven DPLG voor water, natuur, stikstof, klimaat en landbouwtransitie, hebben één op één een relatie met grond. Aankopen en ruilen van grond is een belangrijk component van die relatie, maar geen onderdeel van dit maatregelenpakket. Waar het hier om gaat, is de financiering die gekoppeld is aan de financiële consequentie van de realisering van opgaven en doelen uit het NPLG. De keuzes die gemaakt worden in het DPLG om de opgaven/doelen te realiseren hebben namelijk een consequentie voor het landgebruik. Deze consequentie wordt vertaald in waardeverschillen. Financiële waardeverschillen worden overbrugd door afwaardering.

Voor een uniforme berekening van de raming gelden 5 categorieën met een oplopend afwaarderingspercentage. Deze zijn afgestemd met de landelijke werkgroep afwaardering.

Extensiverings-categorie	Bandbreedte afwaarderingspercentages	Afwaarderingspercentage
I	0 – 20%	20%
II	20 – 40%	40%
III	40 – 60%	60%
IV	60 – 80%	80%
V	80 – 100%	85%

In de categorieën 1 t/m 4 blijft hoofdfunctie landbouw bestaan, in de vijfde categorie gaat het om een functiewijziging van landbouw naar natuur. In de vijfde categorie maken we een onderscheid in VHR en Bossenstrategie, beide doelen kennen hetzelfde afwaarderingspercentage.

Wanneer het gaat om bedrijfslocaties, worden de waardeverschillen bepaald naar analogie van de landelijke werkwijze (beëindigingsregeling veehouderijlocaties -LBV/LBV+).

Randvoorwaarden en uitgangspunten

Voor het faciliteren van de realisatie van de opgaven/doelen en voor het (deels) afwaarderen van landbouwgrond is budget vanuit het Transitiefonds landelijk gebied en natuur een voorwaarde.

Daarbij is vrijwilligheid uitgangspunt en randvoorwaarde, ook bij afwaardering. Net als aankopen, worden locaties van afwaarderen getoetst volgens het afwegingskader; de provincie beoordeelt de mogelijkheden voor de realisatie van brede DPLG doelen en de afwaarderingsconsequentie. Een ander belangrijk uitgangspunt is dat de functie landbouw blijft, tenzij anders overeengekomen.

Bijlage 2 Dekkingsvoorstel DPLG Gebiedsgebonden

Deze bijlage bestaat uit diverse financiële overzichten.

1. Financieel overzicht inclusief inflatiecorrectie

In onderstaand overzicht is een overzicht inclusief inflatiecorrectie opgenomen. In het aanvullend kader toetsing verbeterde maatregelpakketten (hierna: aanvullend kader) staat aangegeven dat als gevolg van toepassing van indexaties de pakketten duurder kunnen uitvallen, de huidige plafondbedragen per provincie worden gehandhaafd en overschrijden we niet ten opzichte van de versie van juli 2023. De bedragen zijn afgeronde bedragen. De exacte bedragen zijn opgenomen in de Template Data maatregelen Provincie. De uitvoeringskosten van de maatregelen zijn meegenomen in het Generieke Drentsbrede pakket.

Omschrijving naar deelgebied/ pakket maatregelen/ deelmaatregelen (bedragen * € 1.000)		2024	2025	2026	Som van totale programma
1. Noordwest		1.041	17.382	5.732	24.154
a. Grond en bedrijven		0	13.154	0	13.154
	VHR ontwikkelopgave	0	13.154	0	13.154
b. Water en Natuur		1.041	4.227	5.732	11.000
	Onderzoek	0	0	0	0
	Versterken kwaliteit (binnen NNN)	450	1.459	706	2.615
	VHR ontwikkelopgave	491	2.560	4.809	7.860
	KRW-doelstellingen	100	208	217	526
2. Hunze en Monden		1.175	8.141	611	9.926
a. Grond en bedrijven		0	2.449	0	2.449
	VHR ontwikkelopgave	0	2.449	0	2.449
b. Water en Natuur		1.175	5.692	611	7.478
	Onderzoek	1.050	0	0	1.050
	VHR ontwikkelopgave	125	586	611	1.322
	KRW-doelstellingen	0	5.106	0	5.106
3. Drentsche Aa		1.203	8.877	4.224	14.304
a. Grond en bedrijven		0	3.499	0	3.499

	VHR ontwikkelopgave	0	0	0	0
	Bossenstrategie	0	3.499	0	3.499
	b. Water en Natuur	1.203	8.877	4.224	14.304
	Onderzoek	19	0	0	19
	Versterken kwaliteit (binnen NNN)	620	4.929	1.466	7.015
	VHR ontwikkelopgave	0	0	0	0
	Bossenstrategie	264	1.239	1.291	2.795
	KRW-doelstellingen	0	1.303	0	1.303
	Drinkwaternorm	300	1.407	1.466	3.173
	4. Zuidoost	2.011	10.587	8.392	20.990
	a. Grond en bedrijven	0	1.050	0	1.050
	VHR ontwikkelopgave	0	1.050	0	1.050
	b. Water en Natuur	2.011	9.537	8.392	19.941
	Onderzoek	19	0	0	19
	VHR ontwikkelopgave	1.709	8.666	7.674	18.049
	KRW-doelstellingen	283	871	718	1.872
	5. Nieuwe Drostendiep	718	6.856	3.364	10.939
	a. Grond en bedrijven	0	3.289	0	3.289
	Versterken kwaliteit (binnen NNN)	0	840	0	840
	VHR ontwikkelopgave	0	2.449	0	2.449
	b. Water en Natuur	718	3.567	3.364	7.650
	Onderzoek	100	0	0	100
	Versterken kwaliteit (binnen NNN)	0	52	272	324
	VHR ontwikkelopgave	49	847	312	1.209
	KRW-doelstellingen	569	2.668	2.781	6.018
	6. Oude Diep	885	5.036	2.153	8.073

	a. Grond en bedrijven		0	2.449	0	2.449
	VHR ontwikkelopgave		0	1.399	0	1.399
	Bossenstrategie		0	1.050	0	1.050
	b. Water en Natuur		885	2.587	2.153	5.624
	Onderzoek		500	0	0	500
	Versterken kwaliteit (binnen NNN)		0	782	272	1.053
	VHR ontwikkelopgave		336	1.574	1.641	3.550
	Bossenstrategie		49	231	241	521
7. Reest			264	4.269	803	5.336
	a. Grond en bedrijven		0	3.499	0	3.499
	Bossenstrategie		0	3.499	0	3.499
	b. Water en Natuur		264	770	803	1.837
	Onderzoek		100	0	0	100
	Bossenstrategie		164	770	803	1.737
8. Zuidwest			1.823	6.238	6.936	14.997
	a. Grond en bedrijven		0	0	0	0
	VHR ontwikkelopgave		0	0	0	0
	Bossenstrategie		0	0	0	0
	b. Water en Natuur		1.823	6.238	6.936	14.997
	Onderzoek		508	16	16	539
	Versterken kwaliteit (binnen NNN)		0	52	489	541
	Bossenstrategie		0	0	0	0
	KRW-doelstellingen		1.316	6.170	6.431	13.917
Subtotaal maatregelpakket gebiedsgebonden inclusief indexatie			9.121	70.883	32.214	112.218

2. Financieel overzicht zonder inflatiecorrectie o.b.v. WEcR-advies

Dit tweede overzicht geeft het beeld weer van de maatregelen binnen de diverse deelgebieden die WEcR positief heeft beoordeeld, eventueel met aandachtspunten en die zijn meegenomen in de berekening van de benodigde middelen binnen de begroting van het ministerie van LNV.

Omschrijving naar deelgebied/ pakket maatregelen/ deelmaatregelen (bedragen * € 1.000)		2024	2025	2026	Som van totale programma
1. Noordwest		250	1.246	2.467	3.964
	b. Water en Natuur	250	1.246	2.467	3.964
	Versterken kwaliteit (binnen NNN)	250	1.000	250	1.500
	VHR ontwikkelopgave	0	246	2.217	2.464
3. Drentsche Aa		0	50	450	1.000
	b. Water en Natuur	0	50	450	1.000
	Versterken kwaliteit (binnen NNN)	0	50	450	1.000
4. Zuidoost		250	1.750	500	2.500
	b. Water en Natuur	250	1.750	500	2.500
	VHR ontwikkelopgave	250	1.750	500	2.500
5. Nieuwe Drostendiep		0	641	316	957
	b. Water en Natuur	0	641	316	957
	Versterken kwaliteit (binnen NNN)	0	50	250	300
	VHR ontwikkelopgave	0	591	66	657
6. Oude Diep		0	750	250	1.000
	b. Water en Natuur	0	750	250	1.000
	Versterken kwaliteit (binnen NNN)	0	750	250	1.000
8. Zuidwest		0	50	450	500
	b. Water en Natuur	0	50	450	500
	Versterken kwaliteit (binnen NNN)	0	50	450	500

Totaal maatregelpakket o.b.v. WEcR advies en niet geïndexeerd	600	4.488	4.433	9.421
--	------------	--------------	--------------	--------------

Bijlage 3: besluitvorming en participatie

Huidige structuur, kader DPLG actualiseren

Beschrijving partijen, rollen en verantwoordelijkheden

Geef een opsomming van de betrokken partijen in de fase van realisatie, en indien van toepassing ook de voorafgaande verkenning en planuitwerking, en geef daarbij in één zin weer wat hun rol en verantwoordelijkheid is. Bevestig daarbij dat alle genoemde partijen hun rol en verantwoordelijkheid hebben onderschreven en geef aan waar dit is vastgelegd, bijvoorbeeld in een bestuursovereenkomst of een andere bestuurlijk vastgelegde afspraak.

De maatregelen zoals omschreven in de vier maatregelpakketten zullen uitgevoerd worden binnen de acht deelgebieden die binnen het Programma Natuurlijk Platteland aangehouden worden als organisatorische indeling (bepaald m.n. o.b.v. stroomgebieden). Met name bij inrichtingsmaatregelen zijn meerdere partijen betrokken. In de maatregelpakketten gaat het om korte termijn (2024), no-regret maatregelen. Bij de inrichtingsmaatregelen is het voorbereidingsproces in nagenoeg alle gevallen reeds gestart. Deze bijlage omschrijft – na de algemene opmerkingen - per deelgebied een opsomming van de betrokken partijen in de fase van realisatie en gaat kort in op hun rol en verantwoordelijkheid.

Algemene opmerkingen (alle deelgebieden)

- In het kader van het NPLG is in Drenthe de Commissie Landelijk Gebied (CLG) omgevormd tot de ambtelijke werkgroep DPLG en bestuurlijk overleg DPLG. Hierin zijn vertegenwoordigers van alle partijen in het landelijk gebied vertegenwoordigt: landbouwpartijen, waterschappen, terreinbeherende organisaties, landschappen, recreatiepartijen, etc. Op ambtelijk en bestuurlijk niveau vinden regelmatig bijeenkomsten plaats om alle zaken rondom het DPLG met elkaar uit te wisselen. De samenwerking is stevig en duurzaam en zal in de komende periode (tijdens uitvoering van het DPLG) voortgezet worden.

- Prolander is de uitvoeringsorganisatie van de provincie Drenthe (en provincie Groningen). Prolander voert reeds gebiedsprocessen en uitvoeringsprojecten uit, m.n. in het kader van het Natuurpact (frequent in combinatie met KRW). De provincie is opdrachtgever.

- In alle deelgebieden en wanneer het gaat om inrichting, worden altijd in een vroeg stadium omwonenden, recreatie- en landbouwondernemers betrokken.

Zuidwest-Drenthe

In Zuidwest-Drenthe wordt het Waterschap (WDOD) nauw betrokken bij de voorbereiding en realisatie van inrichtingsprojecten en zoekt samen met provincie naar koppelkansen om de KRW en WB21 opgaven in- en grenzend aan Natuurnetwerk Nederland (NNN) uit te voeren. Daarnaast worden de terreinbeherende organisaties (SBB, NM, HDL) betrokken bij de inrichting van het NNN. Zij leveren inzet en nemen hier verantwoordelijkheid voor. De gemeenten Westerveld en De Wolden nemen deel aan de ambtelijke projectteams voor inhoudelijk meedenken en vanuit hun rol als bevoegd gezag voor bestemmingsplannen en vergunningen. Specifiek in bepaalde projecten wordt een aparte samenwerkingsovereenkomst met de betrokken partijen opgesteld, voor Vledder Aa is deze bijvoorbeeld in concept. De maatregelen omschreven voor 2024-2025 in de maatregelpakketten, waar deze bijlage bij hoort, kunnen uitgevoerd worden onder deze bestaande structuur. De DPLG opgave is in Zuidwest groot. Om die opgave te benaderen dient de structuur opnieuw bekeken te worden – in het licht van de aard van de grote opgave. Hier wordt in de tweede helft van 2024 secuur naar gekeken samen met partners in het gebied.

Drentsche Aa

De genoemde maatregelen in de Drentsche Aa haken aan bij lopende gebiedsprocessen, Witterveld en Ydermade zijn nieuw op te zetten gebiedsprocessen. In de Drentsche Aa zijn veel gemeenten gelegen en betreft het gebied meerdere Waterschappen. Dat betekent dat per maatregel afhankelijk van de locatie andere partijen betrokken zijn. Bovendien speelt het Rijksvastgoedbedrijf als beheerder in sommige gebieden een rol.

Voor *Witterveld* heeft het Ministerie van Defensie een rol als eigenaar, zijn de gemeenten Assen en Midden Drenthe bevoegd gezag en leveren input. Het Rijksvastgoedbedrijf is beheerder) en de Waterschappen Hunze en Aa's en WDOD zijn nauw betrokken bij de hele projectfase. De bestuurlijke afstemming vindt plaats in de BAC Drentsche Aa. Maatregelen in Ydermade kunnen meegekoppeld worden met het gebiedsproces in het Westerdiep. In het Rolderdiep is al een bestaand gebiedsproces waar alle partners, inclusief omwonenden, landbouw,

recreatieondernemers en grondeigenaren, bij betrokken zijn. De maatregelen omschreven voor Ekehaar kunnen meelopen in het gebiedsproces dat loopt rondom de uitvoering van de inrichting in het Amerdiep. Hierbij zijn ook omwonenden, landbouw, grondeigenaren, sterrenwacht en recreatieondernemers reeds betrokken. In Elperstroom is reeds een lopend gebiedsproces, waar naast de bekende partners ook de WMD, zandwinningsbedrijf, omwonenden, landbouw en grondeigenaren betrokken zijn.

De Hunze en Monden

De omschreven maatregelen binnen de maatregelpakketten 2024-2025 lopen mee in bestaande gebiedsprocessen. De Hunze en Monden is bestuurlijk en ambtelijk goed georganiseerd en bestaande gebiedsproces loopt goed. Er is een regieteam met ambtelijke vertegenwoordigers van de TBO's, gemeenten, waterschap, particulier grondbezit en landbouw. Het regieteam adviseert de Bestuurlijke Advies Commissie (BAC). In de BAC zitten de bestuurders van de deelnemende partijen uit het regieteam. De BAC adviseert Gedeputeerde Staten over aankoop, inrichting en beheer.

Specifieke lokale gebiedsprocessen moeten deels nog opgezet worden (deels gebiedsproces lopend, Noordma/Zuidoevers en Zoersche Landen en cluster N33), zeer in lijn der verwachting dat dit door het goed lopende gebiedsproces dat dit heel snel zal gaan. Mandelanden nog nieuw op te zetten gebiedsproces.

Nieuwe Drostendiep

De lopende processen Nieuwe Drostendiep en Geeserstream worden voor 2027 afgerond en de komende periode wordt gewerkt aan een nieuwe structuur. De provincie Drenthe is opdrachtgever van lopende processen en faciliteert het proces en de projecten. De gemeente Coevorden is projectpartner en zorgt voor de Ruimtelijke afstemming. Het Waterschap Vechtstromen is projectpartner en behartigt de waterkwaliteit en – kwantiteit in alle aspecten. Waterschap is een belangrijke co-financier. Natuur- en milieuorganisaties zijn projectpartner waar gebieden geraakt worden waar ze eigenaar en/of beheerder van zijn. Deze partners zijn belangrijk bij de ontwikkeling en na realisatie verantwoordelijk voor het beheer. LTO Noord is een belangrijke partner die bestuurlijk de landbouwsector vertegenwoordigt. Niet alle landbouwers zijn verbonden aan de LTO, dus als er individuele belangen aan bod komen, dan wordt daar voorrang aan gegeven boven de LTOstandpunten. Particuliere natuurbeheerders zijn op onderdelen betrokken waar ze in het gebied aan particulier natuurbeheer doen. Agrariërs zijn partner waar ze in een project gronden in eigendom en/of pacht hebben. Inwoners en andere belanghebbenden (zoals Plaatselijk belangen, vrienden van de Geeserstream, e.d.) moeten van de processen op de hoogte zijn en op bepaalde momenten inspraak krijgen.

Noordwest-Drenthe

In Noordwest-Drenthe is een zeer sterke en nauwe samenwerking met het Waterschap Noorderzijlvest. Op onderdelen voert niet de provincie, maar het Waterschap het opdrachtgeverschap – altijd in deze goede samenwerking. De gemeenten Noordenveld, Tynaarlo, Assen, Midden-Drenthe zijn nauw betrokken bij projecten die gaan over hun grondgebied. Altijd is LTO Noord een partner, net als individuele agrariërs. Daarnaast is een goede samenwerking met de provincies Fryslân en Groningen, t.b.v. N2000 Fochtelooërveen en Leekstermeer. Stikstof komt meest uit Friesland, v.w.b. Fochtelooërveen. De aanpak Kop van Drenthe is opgesteld met de tien samenwerkende partijen. Provincie Drenthe, waterschap Noorderzijlvest, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Landschapsbeheer Drenthe, Waterbedrijf Groningen/WMD, gemeente Noordenveld, gemeente Tynaarlo, LTO-Noord en Agrarische Natuur Drenthe. Met deze tien partijen doorlopen we de eerste stappen van deze aanpak die vanaf de laatste maanden van 2023 ook voorziet in participatie van het gebied. De aanpak zien we als basis voor de gebiedsprocessen PPLG. Vooralnog focust de aanpak Kop van Drenthe zich op integraal systeemherstel (waterkwaliteit, waterkwantiteit, biodiversiteit). Bestuurlijk beraad Fochtelooërveen betreft een samenwerking tussen overheden en gebiedspartners in en rondom het Fochtelooërveen, zowel aan Drentse als Friese zijde. Dit overleg is bedoeld ter afstemming van de lopende projecten en de gebiedsaanpak stikstof vanuit beide provincies